
Badanie rynku pracy
w województwie mazowieckim
IV edycja – maj 2008

Opracowanie przygotowali pracownicy Wydziału Analiz Ekonomicznych
w Oddziale Okręgowym NBP w Warszawie:

Grażyna Gawryszewska
Robert Goch
Andrzej Jakubowski
Alicja Konopacka
Halina Piotrowska

pod kierunkiem

Anny Słepak, dyrektora Oddziału
Ewy Walickiej, naczelnika Wydziału

Projekt graficzny:

Oliwka s.c.

Skład i druk:

Drukarnia NBP

Wydął:

Narodowy Bank Polski
Departament Komunikacji Społecznej
00-919 Warszawa, ul. Świętokrzyska 11/21
tel. 022 653 23 35, fax 022 653 13 21

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2008

Spis treści

Streszczenie.....	7
1. Charakterystyka badań.....	8
2. Presja płacowa	9
2.1. Presja płacowa z perspektywy pracodawców	9
2.2. Presja płacowa z perspektywy bezrobotnych.....	11
2.3. Podsumowanie	11
3. Produktywność pracy	13
3.1. Różne aspekty produktywności pracy.....	13
3.2. Podsumowanie.....	14
4. Mobilność przestrzenna rynku pracy.....	15
4.1. Różne aspekty mobilności przestrzennej rynku pracy	15
4.2. Podsumowanie.....	16
5. Wyjazdy zarobkowe za granicę.....	17
5.1. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy pracodawców	17
5.2. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy bezrobotnych	18
5.3. Podsumowanie.....	19
6. Ruch kadrowy i problematyka zatrudnienia	20
6.1. Ruch kadrowy pracowników.....	20
6.2. Wakaty w przedsiębiorstwach	23
6.3. Zamiary przedsiębiorstw – plany zatrudnienia w perspektywie 6 miesięcy	24
6.4. Przewidywane odejścia pracowników	25
6.5. Podsumowanie.....	26
7. Bezrobocie i bariery wzrostu zatrudnienia	27
7.1. Bezrobocie w opiniach pracodawców.....	27
7.2. Bezrobocie w opiniach bezrobotnych	27
7.3. Podsumowanie.....	31
8. Załączniki	32
Załącznik 1	
<i>Halina Piotrowska</i>	
Rynek pracy w województwie mazowieckim i badanych powiatach (według danych statystycznych).....	32
Załącznik 2	
<i>Halina Piotrowska</i>	
Charakterystyka próby badawczej pracodawców	37
Załącznik 3	
<i>Grażyna Gawryszewska</i>	
Charakterystyka próby badawczej bezrobotnych	40
Załącznik 4	
<i>Alicja Konopacka</i>	
Ceny i marże na sprzedaży towarów i usług	44

Spis tabel

Tabela 1	
Bieżąca presja płacowa ze strony osób zatrudnionych	9
Tabela 2	
Kształtowanie się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy	10
Tabela 3	
Prognozy dotyczące kształtowania się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy, w kolejnych edycjach badań rynku pracy NBP	10
Tabela 4	
Powody przewidywanych wzrostów wynagrodzeń	11
Tabela 5	
Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według branż	13
Tabela 6	
Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według powiatów	14
Tabela 7	
Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według wielkości zatrudnienia	14
Tabela 8	
Gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w sytuacji znalezienia przez bezrobotnego atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – według powiatów	15
Tabela 9	
Gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w sytuacji znalezienia przez bezrobotnego atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – według wykształcenia	15
Tabela 10	
Gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w sytuacji znalezienia przez bezrobotnego atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – według czasu pozostawania bez pracy	16
Tabela 11	
Stopień wpływu emigracji zarobkowej na powstawanie wakatów w przedsiębiorstwie – według powiatów	17
Tabela 12	
Liczba pracujących w ankietowanych przedsiębiorstwach według powiatów – stan na koniec I kwartału 2008 r.	20
Tabela 13	
Łączna liczba pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, którzy przestali pracować w ankietowanych firmach w okresie od listopada 2007 r. do kwietnia 2008 r.	20
Tabela 14	
Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych firm – według branż	21
Tabela 15	
Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych firm – według powiatów	21
Tabela 16	
Przyczyny problemów ze znalezieniem pracowników w opinii pracodawców – według powiatów	22
Tabela 17	
Odsetek firm dysponujących wakatami – według powiatów	23

Tabela 18	
Odsetek firm dysponujących wakatami – według branż.....	23
Tabela 19	
Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według powiatów	24
Tabela 20	
Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według branż.....	24
Tabela 21	
Wynagrodzenie, jakie skłonne są zaoferować przedsiębiorstwa poszukiwanym pracownikom – według branż.....	25
Tabela 22	
Przewidywania przedsiębiorców na temat czy w ciągu najbliższych 6 miesięcy odejdzie z przedsiębiorstwa część pracowników, mimo iż firmie zależy na ich pozostaniu	26
Tabela 23	
Przypuszczenia pracodawców na temat kształtowania się stopy bezrobocia w najbliższym okresie.....	27
Tabela 24	
Przypuszczenia bezrobotnych na temat możliwości znalezienia pracy w powiecie – według powiatu zamieszkania.....	28
Tabela 25	
Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy Pana(i) zdaniem wszystkie osoby bezrobotne, które korzystają z zasiłków z urzędu pracy lub z ośrodka pomocy społecznej, słusznie ją otrzymują?” – według powiatów.....	29
Tabela 26	
Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Dlaczego niektóre osoby zarejestrowane w urzędach pracy nie podejmują legalnego zatrudnienia, chociaż istnieją możliwości jego znalezienia?” – według powiatów	30

Spis tabel i wykresów w załącznikach

Wykres 1	
Pracujący w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim	32
Wykres 2	
Bezrobotni w województwie mazowieckim	33
Tabela 1	
Liczba bezrobotnych	33
Tabela 2	
Stopa bezrobocia	33
Tabela 3	
Struktura bezrobotnych według wieku – stan na 31 III 2008 r.	34
Tabela 4	
Struktura bezrobotnych według wykształcenia – stan na 31 III 2008 r.	35
Tabela 5	
Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy – stan na 31 III 2008 r.	35
Tabela 6	
Oferty pracy zgłoszone do powiatowych urzędów pracy	36

Tabela 7	
	Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według powiatów.....38
Tabela 8	
	Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według branż38
Tabela 9	
	Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według wielkości zatrudnienia38
Tabela 10	
	Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według powiatów38
Tabela 11	
	Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według branż39
Tabela 12	
	Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według wielkości zatrudnienia39
Tabela 13	
	Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według okresu pozostawania na bezrobociu – w poszczególnych powiatach40
Tabela 14	
	Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wykształcenia – w poszczególnych powiatach40
Tabela 15	
	Struktura wieku bezrobotnych objętych badaniami.....41
Tabela 16	
	Łączne dochody netto gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych w kwietniu 2008 r.41
Tabela 17	
	Źródła dochodów gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych42
Tabela 18	
	Źródła osobistych dochodów ankietowanych bezrobotnych od dnia ostatniej rejestracji w urzędzie pracy43
Tabela 19	
	Osoby w największym stopniu utrzymujące gospodarstwo domowe ankietowanych bezrobotnych43
Tabela 20	
	Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według branż.....44
Tabela 21	
	Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według powiatów44
Tabela 22	
	Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według wielkości zatrudnienia45
Tabela 23	
	Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według powiatów46
Tabela 24	
	Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według branż.....46
Tabela 25	
	Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według wielkości zatrudnienia w przedsiębiorstwie46

Streszczenie

Czwarta edycja badań rynku pracy koncentrowała się na zagadnieniach: presji płacowej, produktywności pracy, mobilności przestrzennej, emigracji zarobkowej, ruchu kadrowego oraz bezrobocia.

Wyniki kolejnych badań pozwalają zauważyć stopniowe zmniejszanie się odczuwanego przez pracodawców poziomu presji płacowej, jednak ciągle utrzymuje się ona na wysokim poziomie. Największą presję płacową wywierają osoby o wysokich kwalifikacjach zawodowych i najbardziej jest ona odczuwana przez firmy duże. Brak satysfakcjonujących finansowo ofert pracy w pobliżu miejsca zamieszkania stał się główną barierą ograniczającą podjęcie pracy przez bezrobotnych.

Większość firm przewiduje utrzymanie się produktywności na dotychczasowym poziomie. W opinii przedsiębiorców oczekujących wzrostu produktywności pracy jej średni, prognozowany na najbliższe 6 miesięcy wzrost, zmniejszył się w porównaniu z poprzednią edycją badań.

Badani bezrobotni charakteryzują się niską mobilnością przestrzenną. Większość z nich nie zamierza podjąć pracy poza miejscem zamieszkania i odsetek takich osób wzrasta. Zwiększa się również średnia płaca, mogąca skłonić ankietowanych bezrobotnych do zmiany miejsca zamieszkania w celu podjęcia pracy. W opinii pracodawców utrzymuje się wpływ emigracji zarobkowej pracowników na kształtowanie się procesów zachodzących na rynku pracy. Natomiast zdecydowana większość ankietowanych bezrobotnych nie wyjeżdżała za granicę w celach zarobkowych i nie zamierza tego uczynić w przyszłości.

W badanych podmiotach gospodarczych utrzymuje się umiarkowanie ożywiony ruch kadrowy. W połowie badanych firm miały miejsce odejścia pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, a w jednej czwartej firm zwolnienia. Ponad połowa respondentów zatrudniła nowych pracowników. Nadal występują problemy ze znalezieniem pracowników, chociaż sytuacja znacznie poprawiła się w ciągu ostatniego roku. Głównymi barierami są: brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami, zbyt wygórowane oczekiwania płacowe i brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości.

W opiniach pracodawców stopa bezrobocia będzie ulegała dalszemu obniżaniu.

Wśród ankietowanych przedsiębiorstw dominuje opinia o stabilizacji marży na sprzedaży własnych produktów i usług oraz stabilizacji cen.

1

Charakterystyka badań

Czwarta edycja badań terenowych została przeprowadzona w maju 2008 roku, w pięciu wytypowanych powiatach województwa mazowieckiego: powiecie grodziskim i piaseczyńskim, tj. w powiatach o niskiej stopie bezrobocia (odpowiednio 4,5% i 5,2%), powiecie radomskim grodzkim (m. Radom) i powiecie radomskim ziemskim, tj. w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (odpowiednio 20,7% i 26,5%) oraz w powiecie stołecznym (m.st. Warszawa) charakteryzującym się najniższym bezrobociem na Mazowszu (2,4%). Charakterystykę statystyczną mazowieckiego rynku pracy i badanych powiatów zawiera Załącznik 1.

Przeprowadzone badania obejmują okres 6 miesięcy przed badaniem, natomiast prognozy 6 miesięcy po badaniu.

Materiał badawczy pozyskano od próby liczącej 275 przedsiębiorstw oraz 252 bezrobotnych. Kryteriami doboru próby przedsiębiorstw były: rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej (według klasyfikacji PKD) oraz wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwie, uwzględniająca liczbę osób zatrudnionych na umowę o pracę oraz pracujących na zasadzie samozatrudnienia. Określenie „branża pozostałe usługi” oznacza przedsiębiorstwa z sekcji usług rynkowych obejmujących: „Hotele i restauracje”, „Transport, gospodarkę magazynową i łączność”, „Pośrednictwo finansowe”, „Obsługę nieruchomości, wynajem, naukę i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej” oraz „Pozostałą działalność usługową komunalną, społeczną i indywidualną”.

W przypadku bezrobotnych próba badawcza została określona według następujących kryteriów: czasu przebywania na bezrobociu, wykształcenia oraz płci bezrobotnego.

Szczegółowa charakterystyka prób badawczych znajduje się w Załącznikach 2 i 3.

Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety, składający się głównie z pytań zamkniętych oraz niewielkiej liczby pytań półotwartych. Do przygotowania badań oraz analizy zostały wykorzystane również takie źródła jak: dane pozyskane z Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Powiatowych Urzędów Pracy oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Pełna baza danych oraz zbiorcze analizy statystyczne są dostępne w Instytucie Ekonomicznym Narodowego Banku Polskiego, natomiast wypełnione kwestionariusze ankiet znajdują się w Oddziale Okręgowym NBP w Warszawie.

2 Presja płacowa

2.1. Presja płacowa z perspektywy pracodawców

Podobnie jak w poprzedniej edycji badań, otrzymane wyniki wskazują na utrzymujący się wysoki poziom bieżącej presji płacowej. Jednak obecnie dynamika tego zjawiska uległa niewielkiemu spowolnieniu.

W ocenie 70,5% pracodawców, wysokiej klasy specjaliści są skłonni dalej pracować u dotychczasowego pracodawcy lub podjąć pracę u innego pracodawcy za wynagrodzenie wyższe niż 6 miesięcy temu, w tym w ocenie 39,2% respondentów za zdecydowanie wyższe. Robotnicy wykwalifikowani, zdaniem 70,1% badanych firm, będą wymagali wyższych poborów by dalej pracować lub podjąć pracę. W mniejszym stopniu wymagania co do wyższych zarobków dotyczą, według ankietowanych przedsiębiorców, robotników niewykwalifikowanych – 46,1% odpowiedzi. W porównaniu z poprzednim badaniem dwukrotnie wzrósł odsetek respondentów, którzy nie potrafili określić swoich preferencji (tabela 1).

Wśród pracodawców zatrudniających od 250 pracowników 94,7% stwierdziło, że wysokiej klasy specjaliści świadczący pracę oczekują wyższych niż 6 miesięcy temu wynagrodzeń, 84,2% ankietowanych, że robotnicy wykwalifikowani tego oczekują, natomiast 57,9% respondentów wyraziło takie zdanie na temat oczekiwania robotników niewykwalifikowanych.

Znaczna część ankietowanych przedsiębiorców określiła jako trochę wyższe lub zdecydowanie wyższe niż 6 miesięcy temu, oczekiwania płacowe bezrobotnych skłonnych podjąć pracę. Ponad połowa respondentów (51,3%) stwierdziła, że wyższych wynagrodzeń spodziewają się bezrobotni wysokiej klasy specjaliści, nieco mniejszy odsetek ankietowanych (47,6%), że oczekują tego bezrobotni robotnicy wykwalifikowani, najmniejszy, że oczekiwania takie mają bezrobotni robotnicy niewykwalifikowani.

Dla firm zatrudniających od 250 pracowników wysokie oczekiwania płacowe kandydatów były najważniejszą barierą w pozyskaniu nowych pracowników (37,8% wskazań w tej kategorii), natomiast w całej badanej próbie wygórowane oczekiwania płacowe

Tabela 1
Bieżąca presja płacowa ze strony osób zatrudnionych

Kandydaci obecnie są skłonni podjąć pracę za wynagrodzenie:	Wysokiej klasy specjaliści		Robotnicy wykwalifikowani		Robotnicy niewykwalifikowani	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zdecydowanie niższe niż 6 miesięcy temu	3	1,1	1	0,4	1	0,4
Trochę niższe niż 6 miesięcy temu	1	0,4	1	0,4	4	1,5
Zbliżone do wynagrodzeń sprzed 6 miesięcy	24	8,7	37	13,5	69	25,1
Trochę wyższe niż 6 miesięcy temu	86	31,3	139	50,5	95	34,5
Zdecydowanie wyższe niż 6 miesięcy temu	108	39,2	54	19,6	32	11,6
Brak zdania	53	19,3	43	15,6	74	26,9
Ogółem	275	100,0	275	100,0	275	100,0

Tabela 2
Kształtowanie się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy

Wynagrodzenie	Powiaty		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wzrośnie	24	34,8	31	44,9	51	37,2	106	38,5
Będzie na zbliżonym poziomie	40	58,0	35	50,7	75	54,7	150	54,6
Spadnie	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudno powiedzieć	5	7,2	3	4,4	11	8,1	19	6,9
Ogółem	69	100,0	69	100,0	137	100,0	275	100,0

Tabela 3
Prognozy dotyczące kształtowania się wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w ciągu najbliższych 6 miesięcy, w kolejnych edycjach badań rynku pracy NBP

Data badania	Maj 2007 r.	Listopad 2007 r.	Maj 2008 r.
Kategorie odpowiedzi	(% wskazań)		
Wzrośnie	51,8	47,4	38,5
Będzie na zbliżonym poziomie	38,5	41,9	54,6

kandydatów do pracy są drugą (po nieodpowiednich kwalifikacjach – 35,0%) przyczyną trudności w znalezieniu przez pracodawców odpowiednich pracowników – 25,3% odpowiedzi.

Ponad połowa badanych przedsiębiorstw (54,6%) przewiduje stabilizację wynagrodzeń w perspektywie 6 najbliższych miesięcy. Wzrost wynagrodzeń prognozuje 38,5% respondentów (tabela 2).

Stabilizację wynagrodzeń najczęściej przewidują pracodawcy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 58,0% ankietowanych.

Przedsiębiorców planujących, w ciągu najbliższych 6 miesięcy, wzrost wynagrodzeń pracowników jest w badanej populacji 38,5%, najwięcej w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – 44,9%.

Dane te w porównaniu z poprzednimi edycjami badań oznaczają spadek liczby firm planujących podwyżki płac. Tendencję tę obrazuje poniższa tabela (tabela 3).

W ciągu roku odsetek przedsiębiorców przewidujących wzrost płac uległ obniżeniu o 13,3 pkt proc. Jednocześnie odsetek odpowiedzi zakładających utrzymanie się płac na dotychczasowym poziomie wzrósł o 16,1 pkt proc.

Pracodawcy prognozujący podwyżki płac przewidują wzrost wynagrodzeń średnio o 10,6%, Najwyższy, średni wzrost prognozowany jest w powiecie stołecznym – o 11,6%, oraz w branży pozostałe usługi – o 11,2%. Najwięcej firm (34,3%) przewiduje wzrost pobo- rów o 10,0%.

Przewidywanego, średniego wzrostu wynagrodzeń nie różnicuje wielkość przedsiębiorstwa.

Głównymi powodami skłaniającymi pracodawców do podwyżek płac są: chęć zatrzymania najlepszych pracowników (31,2% wskazań) oraz żądania pracowników (23,4%

Tabela 4
Powody przewidywanych wzrostów wynagrodzeń
(respondent mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi)

Kategorie	Powiaty		Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Żądania pracowników	18	36,0	9	18,4	21	19,8	48	23,4		
Coroczna waloryzacja	4	8,0	7	14,3	9	8,5	20	9,8		
Chęć zatrzymania najlepszych pracowników	18	36,0	17	34,7	29	27,4	64	31,2		
Dobre wyniki przedsiębiorstwa	2	4,0	4	8,2	25	23,6	31	15,1		
Wzrost płac w innych firmach w regionie	7	14,0	6	12,2	14	13,2	27	13,2		
Wzrost wydajności pracy pracowników	0	0,0	5	10,2	8	7,5	13	6,3		
Inne przyczyny	1	2,0	1	2,0	0	0,0	2	1,0		
Ogółem	50	100,0	49	100,0	106	100,0	205	100,0		

odpowiedzi). Obie te przyczyny były najczęściej wymieniane przez badanych pracodawców z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – po 36,0% odpowiedzi. W powiecie stołecznym, poza chęcią zatrzymania najlepszych pracowników, dużą rolę odgrywały dobre wyniki przedsiębiorstwa – 23,6% wskazań (tabela 4).

Planowane przez przedsiębiorstwa podwyżki wynagrodzeń są spowodowane głównie presją płacową, rozumianą jako połączona kategoria żądań pracowników i chęci zatrzymania najlepszych z nich.

2.2. Presja płacowa z perspektywy bezrobotnych

Oczekiwania płacowe osób bezrobotnych różnicuje głównie wykształcenie i wysokość stopy bezrobocia w miejscu zamieszkania. Średni poziom minimalnej płacy za jaką bezrobotny zgodziłby się podjąć pracę przy dojazdach nie dłuższych niż pół godziny wynosi 1 693 zł. Najwyższe oczekiwania mają bezrobotni z wykształceniem wyższym – 2 328 zł oraz z powiatu stołecznego – 2 114 zł. Czas przebywania na bezrobociu, odmiennie niż w poprzednim badaniu, nie różnicuje oczekiwań płacowych bezrobotnych.

Pośród przyczyn najbardziej utrudniających znalezienie pracy bezrobotni najczęściej wskazywali na brak satysfakcjonujących finansowo ofert pracy w pobliżu miejsca zamieszkania (35,7% respondentów). W porównaniu z poprzednimi edycjami badań przyczyna ta po raz pierwszy stała się najważniejszą barierą utrudniającą znalezienie pracy przez bezrobotnych (w pytaniu tym ankietowany mógł wybrać do trzech kategorii odpowiedzi).

2.3. Podsumowanie

Wyniki badań pozwalają zauważyć stopniowe zmniejszanie się odczuwanego przez pracodawców poziomu presji płacowej, jednak ciągle utrzymuje się ona na wysokim poziomie.

Największą presją płacową wywierają osoby o wysokich kwalifikacjach zawodowych i najbardziej jest ona odczuwana przez firmy duże, zatrudniające od 250 pracowników.

Z każdym, kolejnym badaniem maleje odsetek firm planujących podwyżki wynagrodzeń.

Główną przyczyną spodziewanego wzrostu płac w przedsiębiorstwach jest chęć zatrzymania najlepszych pracowników.

Brak satysfakcjonujących finansowo ofert pracy w pobliżu miejsca zamieszkania stał się główną barierą ograniczającą podjęcie pracy przez bezrobotnych.

3

Produktywność pracy

3.1. Różne aspekty produktywności pracy

Produktywność pracy, rozumiana jako liczba jednostek produktów i usług przypadających na jednostkę pracy, np. na jednego zatrudnionego, mierzy efektywność wykorzystania czynników produkcji. Im wyższa produktywność, tym więcej produktów i usług można wyprodukować przy danej wielkości nakładów czynników produkcji. Wzrost produktywności pracy może być efektem wdrożenia nowych technologii, nowych technik, lepszej organizacji pracy, lepszego rozporządzania wiedzą.

Ponad połowa (64,4%) ankietowanych przedsiębiorstw nie przewiduje w ciągu najbliższych 6 miesięcy (od daty badania) zmian w produktywności pracy. Ewentualnego wzrostu produktywności pracy oczekuje 22,5% badanych, natomiast jej spadek prognozują 1,1% przedsiębiorstw. Liczba wskazań dotyczących spadku produktywności zmniejszyła się w stosunku do poprzedniej edycji badań o 3 pkt proc.

Szczegółowe prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy przedstawione są w tabelach: 5, 6 oraz 7.

W opinii przedsiębiorców oczekujących wzrostu produktywności pracy (22,5% ogółu badanych) średni, prognozowany na najbliższe 6 miesięcy, wzrost wynosi 14,3% i w porównaniu z poprzednią edycją badań zmniejszył się o 4,5 pkt proc. Największego średniego wzrostu produktywności pracy (w wysokości 16,9%) oczekują firmy zatrudniające do 9 pracowników. Nieco niższy średni wzrost przewidują przedsiębiorstwa z branży handel i naprawy oraz z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia (odpowiednio: 15,2% i 15,1%).

Respondenci poproszeni o oszacowanie, w jakich proporcjach na wzrost produktywności pracy będą miały wpływ innowacje (technologiczne, techniczne i organizacyjne) oraz bardziej efektywne wykorzystanie pracowników, stwierdzili, że nieco większy wpływ (oszacowany średnio na 55,4%) będzie miało bardziej efektywne wykorzystanie pracowników.

Tabela 5

Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według branż

Produktywność \ Branża	Przemysł	Budownictwo	Handel	Pozostałe usługi	Ogółem
	(% wskazań)				
Wzrośnie	19,3	23,3	20,2	25,0	22,5
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	71,0	56,7	69,1	60,8	64,4
Spadnie	0	0	1,1	1,7	1,1
Trudno powiedzieć	9,7	20,0	9,6	12,5	12,0
Ogółem:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 6
Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według powiatów

Produktywność \ Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
	(% wskazań)			
Wzrośnie	13,0	33,3	21,9	22,5
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	72,5	58,0	63,5	64,4
Spadnie	0	2,9	0,7	1,1
Trudno powiedzieć	14,5	5,8	13,9	12,0
Ogółem:	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 7
Prognozy dotyczące kształtowania się produktywności pracy w badanych firmach w ciągu najbliższych 6 miesięcy – według wielkości zatrudnienia

Produktywność \ Liczba zatrudnionych	Do 9	Od 10 do 49	Od 50 do 249	250 i powyżej	Ogółem
	(% wskazań)				
Wzrośnie	20,2	25,6	23,8	21,1	22,5
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	66,9	60,0	61,9	73,7	64,4
Spadnie	0,8	2,2	0	0	1,1
Trudno powiedzieć	12,1	12,2	14,3	5,2	12,0
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3.2. Podsumowanie

W opiniach pracodawców, analogicznie jak w poprzedniej edycji badań, przeważa zdanie o stabilizacji poziomu produktywności pracy.

W stosunku do poprzedniej edycji badań zasadniczo nie zmienił się odsetek firm prognozujących wzrost, stabilizację oraz spadek produktywności. Natomiast znacznie zwiększyła się liczba firm budowlanych przewidujących wzrost produktywności, a zmniejszyła się liczba przedsiębiorstw z branży handel i naprawy prognozujących jej spadek.

Według szacunków respondentów na wzrost poziomu produktywności pracy, nieco większy wpływ od innowacji będzie miało bardziej efektywne wykorzystanie pracowników.

4

Mobilność przestrzenna rynku pracy

4.1. Różne aspekty mobilności przestrzennej rynku pracy

Mobilność przestrzenna, rozumiana jako skłonność do zmiany miejsca zamieszkania, potencjalnie przyczynia się do gospodarczego i społecznego postępu, wyższego zatrudnienia oraz zrównoważonego i stałego rozwoju.

Większość bezrobotnych z badanych powiatów województwa mazowieckiego (71,4%) nie zmieniłaby miejsca zamieszkania, w przypadku znalezienia atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania, bez względu na wysokość zaoferowanych zarobków. Pozostałe 28,6% respondentów zadeklarowało gotowość zmiany miejsca zamieszkania w przypadku znalezienia atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy i skłonitaby ich do tego miesięczna płaca netto w wysokości średnio 3 647 zł.

Największą mobilnością wykazują się bezrobotni z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia (41,7%), ankietowani z wykształceniem średnim i wyższym (odpowiednio: 36,8% i 36,0%) oraz respondenci pozostający na bezrobociu do 6 miesięcy (36,7%) – tabele: 8, 9 i 10.

Tabela 8

Gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w sytuacji znalezienia przez bezrobotnego atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – według powiatów

Powiaty Gotowość do podjęcia pracy	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
	(% wskazań)			
Tak	18,7	41,7	18,9	28,6
Nie	81,3	58,3	81,1	71,4
Ogółem:	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 9

Gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w sytuacji znalezienia przez bezrobotnego atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – według wykształcenia

Wykształcenie Gotowość do podjęcia pracy	Wyższe	Średnie	Zasadnicze zawodowe i niższe	Ogółem
	(% wskazań)			
Tak	36,0	36,8	23,2	28,6
Nie	64,0	63,2	76,8	71,4
Ogółem:	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 10

Gotowość do zmiany miejsca zamieszkania w sytuacji znalezienia przez bezrobotnego atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy poza obecnym miejscem zamieszkania – według czasu pozostawania bez pracy

Okres pozostawania na bezrobociu Gotowość do podjęcia pracy	1 – 6 miesięcy	7 – 12 miesięcy	13 miesięcy i więcej	Ogółem
	(% wskazań)			
Tak	36,7	27,8	23,0	28,6
Nie	63,3	72,2	77,0	71,4
Ogółem:	100,0	100,0	100,0	100,0

Do podjęcia pracy w regionie zamieszkania, ale przy dojazdach nie dłuższych niż pół godziny w jedną stronę, skłonnych jest 97,6% ankietowanych. Chcieliby oni otrzymywać wtedy średnią miesięczną płacę netto w wysokości 1 693 zł. Najwyższej średniej płacy oczekują respondenci z powiatu stołecznego – 2 114 zł oraz osoby z wykształceniem wyższym – 2 328 zł. Natomiast w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia oraz wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym oczekiwana średnia płaca jest najniższa i wynosi odpowiednio 1 402 i 1 612 zł.

Koszt krótkich dojazdów do pracy respondenci oszacowali średnio na 131 zł. Najwyżej koszt ten wyceniły osoby posiadające wyższe wykształcenie – 165 zł.

Do podjęcia pracy w regionie zamieszkania, ale przy dojazdach trwających około jednej godziny w jedną stronę, skłonnych jest 88,0% ankietowanych bezrobotnych. Chcieliby oni otrzymywać wtedy miesięczną płacę netto na poziomie 2 148 zł. Najwyższej średniej płacy oczekują respondenci z powiatu stołecznego – 2 408 zł oraz osoby z wykształceniem wyższym – 2 767 zł. Natomiast w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia oraz wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym oczekiwana średnia płaca jest najniższa i wynosi odpowiednio 1 917 zł oraz 2 045 zł.

Koszt dłuższych dojazdów do pracy respondenci oszacowali średnio na 232 zł. Najwyżej koszt ten wyceniły osoby posiadające wyższe wykształcenie – 272 zł.

Część bezrobotnych w ogóle nie jest zainteresowana podjęciem pracy związanej z dojazdami. W przypadku dojazdów krótszych niż pół godziny podjęcie pracy wyklucza 2,4% ankietowanych bezrobotnych, natomiast przy dojazdach trwających od 0,5 do 1 godziny w każdą stronę 12,0%.

Wśród pracodawców, którzy mieli problem ze znalezieniem odpowiednich pracowników, 6,0% wskazało jako barierę niechęć kandydatów do dalekich dojazdów do pracy.

4.2. Podsumowanie

Badani bezrobotni charakteryzują się niską mobilnością przestrzenną.

W obecnej edycji badań wzrosła średnia płaca, która mogłaby skłonić ankietowanych bezrobotnych do zmiany miejsca zamieszkania w celu podjęcia pracy.

Wzrósł również odsetek osób (o 9,3 pkt proc. w stosunku do poprzedniego badania), które bez względu na wysokość zaoferowanych zarobków nie zmieniają miejsca zamieszkania w przypadku znalezienia atrakcyjnej pracy.

5

Wyjazdy zarobkowe za granicę

5.1. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy pracodawców

Z blisko połowy ankietowanych firm (46,2%), w ostatnich 6 miesiącach, odeszli z własnej inicjatywy pracownicy zatrudnieni na umowę o pracę. W opinii 15,7% przedsiębiorców z tej grupy odejścia pracowników spowodowane były emigracją zarobkową. Najważniejszą przyczyną tych odejść było przechodzenie do pracy w innych przedsiębiorstwach w kraju – 69,3%.

Ponad połowa ankietowanych (52,0% firm) przedsiębiorstw poinformowała o trudnościach z pozyskaniem nowych pracowników. Wyjazdy zarobkowe za granicę są czwartą w kolejności przyczyną tych problemów (10,0% wskazań), po braku osób z odpowiednimi kwalifikacjami (35,0%), zbyt wysokich oczekiwaniach płacowych kandydatów (25,3%) i braku kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości (13,0%).

Opinie dotyczące stopnia wpływu emigracji zarobkowej na powstawanie wakatów w swojej firmie wyraziło 16,7% ogółu ankietowanych przedsiębiorstw. Wśród nich 32,6% uważa, że zjawisko emigracji nie ma wpływu na powstawanie wakatów w firmie, 26,1% ocenia jego wpływ jako duży, 21,7% jako średni i 19,6% – jako mały (tabela 11). W poprzedniej edycji badań odsetek firm stwierdzających brak wpływu emigracji zarobkowej na wakaty w przedsiębiorstwie był o 6,2 pkt proc. wyższy.

Wśród firm, które uważają, że emigracja zarobkowa nie ma wpływu na powstawanie wakatów w firmie 60,0% stanowią przedsiębiorstwa z branży pozostałe usługi.

Wzrost wynagrodzeń w swoich firmach prognozuje 38,6% respondentów (106 firm). Wpływ emigracji zarobkowej na przewidywany wzrost wynagrodzeń jako duży określiło 10,6% z nich, jako średni – 21,7%, jako mały – 26,4%, natomiast 39,6% stwierdziło, że czynnik ten w ogóle nie będzie miał wpływu na wynagrodzenia.

Wśród firm, które stwierdziły brak wpływu emigracji zarobkowej na przewidywany wzrost wynagrodzeń, najwięcej znalazło się przedsiębiorstw z branży pozostałe usługi oraz z firm zatrudniających do 9 pracowników – po 40,5% respondentów.

Tabela 11
Stopień wpływu emigracji zarobkowej na powstawanie wakatów w przedsiębiorstwie – według powiatów

Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Duży	1	11,1	8	61,5	3	12,5	12	26,1
Średni	2	22,2	3	23,1	5	20,8	10	21,7
Mały	1	11,1	1	7,7	7	29,2	9	19,6
Brak wpływu	5	55,6	1	7,7	9	37,5	15	32,6
Ogółem	9	100,0	13	100,0	24	100,0	46	100,0

5.2. Wyjazdy zarobkowe za granicę z perspektywy bezrobotnych

Przeważająca liczba ankietowanych bezrobotnych (82,5%) nie wyjeżdżała nigdy za granicę w celach zarobkowych. Wyjechało i znalazło pracę za granicą jedynie 15,9% respondentów. Wyjeżdżali oni najczęściej do Niemiec, Wielkiej Brytanii, Włoch, Holandii oraz Szwecji.

Spośród osób bezrobotnych, które wyjeżdżały za granicę w celach zarobkowych zdecydowana większość respondentów (86,4%) wyjechała ponad rok temu. Blisko połowa wyjeżdżających (45,5%) pracowała podczas ostatniego pobytu nie dłużej niż 3 miesiące.

Najważniejszymi przyczynami powzięcia przez bezrobotnego decyzji o podjęciu pracy za granicą były: znacznie wyższe zarobki – zdaniem 81,8% respondentów, niemożność znalezienia pracy w kraju – według 38,6% ankietowanych, nauka języka – w opinii 29,6% (respondent mógł udzielić do trzech odpowiedzi).

Spośród osób, które wyjechały za granicę 34,1% miało w kraju stałą pracę, 31,8% stanowili bezrobotni poszukujący pracy lub prac dorywczych, natomiast 22,7% nie posiadało stałej pracy, ale utrzymywało się z prac dorywczych.

W czasie pobytu za granicą 70,0% respondentów nie znalazło pracy w swoim zawodzie. Pracę zgodną z posiadanym wykształceniem wykonywało 30,0% wyjeżdżających.

Głównymi przyczynami powrotu do kraju bezrobotnych zatrudnionych za granicą było: nie planowanie dłuższego pobytu – 60,0% respondentów, wykonywanie pracy sezonowej – 25,0% oraz inne powody – 22,5% ankietowanych (respondent mógł udzielić do trzech odpowiedzi).

Zdecydowana większość respondentów (89,3%) nie zamierza w okresie najbliższych 6 miesięcy podjąć pracy za granicą. Odsetek ten jest najwyższy wśród bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym (92,7%).

Spośród osób, które zadeklarowały chęć podjęcia pracy za granicą w okresie najbliższych 6 miesięcy, ponad jedna czwarta wskazała jako kraj docelowy Wielką Brytanię. Najważniejszymi przyczynami skłaniającymi bezrobotnych do podjęcia decyzji o emigracji zarobkowej są: znacznie wyższe zarobki – 88,9% ankietowanych planujących wyjazd, niemożność znalezienia pracy w kraju – 51,9% oraz fakt, iż za granicą pracują krewni lub znajomi – 40,7%.

Średni okres zaplanowanego wyjazdu respondentów za granicę w celu podjęcia pracy wynosi 11 miesięcy.

Ponad połowa respondentów (60,0%) skłonna byłaby do pozostania w Polsce przy minimalnym wynagrodzeniu netto w wysokości do 3 000 zł. Natomiast przy zarobkach netto w wysokości do 3 500 złotych wartość wskaźnika wynosi 68,0%. Zauważa się, w stosunku do wyników badań rynku pracy z poprzedniej edycji (listopad 2007 r.), stabilizację wysokości wynagrodzenia, które sprzyja decyzji o pozostaniu w kraju. Średnie minimalne wynagrodzenie netto, które skłoniłoby bezrobotnego do pozostania w kraju wynosi według naszych respondentów 3 316 zł. Wysokość tego wynagrodzenia jest powiązana z poziomem wykształcenia respondenta oraz wysokością stopy bezrobocia w badanych powiatach. Oczekiwania płacowe rosną wraz z poziomem wykształcenia. Wyższe są również w powiatach o niskiej stopie bezrobocia.

Za granicą pracuje około 3,2% tzw. głównych żywicieli rodzin ankietowanych bezrobotnych.

5.3. Podsumowanie

Opinie pracodawców, dotyczące roli emigracji zarobkowej pracowników, świadczą o utrzymującym się jej znaczeniu w kształtowaniu procesów zachodzących na rynku pracy.

Zdecydowana większość bezrobotnych respondentów nie wyjeżdżała za granicę w celach zarobkowych i nie zamierza uczynić tego w przyszłości.

6

Ruch kadrowy i problematyka zatrudnienia

6.1. Ruch kadrowy pracowników

Według stanu na koniec I kwartału 2008 r. ankietowane przedsiębiorstwa zatrudniały 79 367 osób. Najwięcej pracowników zatrudniały badane firmy z powiatu stołecznego – 70 779 osób, firmy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 6 128 osób, natomiast przedsiębiorstwa z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 2 460 osób. Zdecydowana większość zatrudniona była na umowę o pracę – 93,3% populacji próby (tabela 12).

W okresie od listopada 2007 r. do kwietnia 2008 r. w 141 firmach (51,3% badanej populacji) miały miejsce odejścia pracowników zatrudnionych na umowę o pracę (w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – w 55,1% firm, w powiecie stołecznym – w 54,0% firm,

Tabela 12

Liczba pracujących w ankietowanych przedsiębiorstwach według powiatów – stan na koniec I kwartału 2008 r.

Powiat	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Liczba zatrudnionych na umowę o pracę	5 849	95,4	2 411	98,0	65 797	93,0	74 057	93,3
Liczba pracujących na umowę cywilno-prawną	261	4,3	14	0,6	4 928	7,0	5 203	6,5
Liczba pracujących na zasadzie samozatrudnienia	16	0,3	13	0,5	23	0,0	52	0,1
Liczba pracujących (zatrudnionych) na innych zasadach	2	0,0	22	0,9	31	0,0	55	0,1
Ogółem	6 128	100,0	2 460	100,0	70 779	100,0	79 367	100,0

Tabela 13

Łączna liczba pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, którzy przestali pracować w ankietowanych firmach w okresie od listopada 2007 r. do kwietnia 2008 r.

Przyczyna odejścia pracowników	Liczba pracowników, którzy odeszli	Udział % w odejściach z pracy ogółem	Liczba respondentów, którzy wskazali daną odpowiedź	Ogółem % wskazań
Zwolnienie przez pracodawcę	1 140	29,4	81	25,0
Zakończenie umowy na czas określony	568	14,6	68	21,0
Przejęcie na emeryturę lub renty	545	14,0	51	15,7
Odejście z własnej inicjatywy	1 633	42,0	124	38,3
Ogółem	3 886	100,0	324	100,0

w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – w 42,0% przedsiębiorstw). Łącznie z ankietowanych firm odeszło 3 886 osób. Z tej liczby 42,0% odeszło z własnej inicjatywy, 14,6% z powodu zakończenia umowy na czas określony, natomiast na emerytury i renty przeszło 14,0%.

Zwolnienia miały miejsce w 25,0% ankietowanych przedsiębiorstw (tabela 13).

Główną przyczyną odejść pracowników z własnej inicjatywy było przechodzenie do pracy w innych firmach w kraju – 69,3% wskazań. Duża grupa pracowników wyjechała do pracy za granicę – 15,7% ogółu wskazań. Podział na branże nie różnicuje wyraźnie odpowiedzi (tabela 14), natomiast podział na powiaty pokazuje bardzo istotną różnicę w odpowiedziach (tabela 15). W powiatach o wysokiej stopie bezrobocia 38,0% badanych podaje jako przyczynę odejścia pracowników wyjazd za granicę, a w powiecie stołecznym i w powiatach o niskiej stopie bezrobocia odsetek ten wynosi jedynie około 9%.

Problem odejść i zwolnień pracowników w największym stopniu dotyczy firm przemysłowych (61,3% odpowiedzi), w najmniejszym firm z branży handel i usługi (46,8%). W pozostałych badanych branżach wskaźnik ten wynosi: w budownictwie – 56,7%, w pozostałych usługach – 50,8%.

W okresie od listopada 2007 r. do kwietnia 2008 r. większość badanych firm (63,6%) zatrudniła nowych pracowników (łącznie 3 895 osób). Nie występuje zależność pomiędzy liczbą nowo zatrudnionych pracowników a wysokością stopy bezrobocia w powiecie (odmiennie niż w poprzednich badaniach). Najwyższy odsetek firm zatrudniających nowych

Tabela 14

Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych firm – według branż

Przyczyna odejścia pracowników	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Przechodzili do pracy w innych firmach w kraju	12	75,0	10	62,4	28	70,0	38	69,2	88	69,3
Wyjeżdżali do pracy za granicę	2	12,4	3	18,8	7	17,5	8	14,5	20	15,7
Odchodzili z pracy z innych przyczyn	1	6,3	3	18,8	3	7,5	8	14,5	15	11,8
Brak odpowiedzi	1	6,3	0	0,0	2	5,0	1	1,8	4	3,2
Ogółem	16	100,0	16	100,0	40	100,0	55	100,0	127	100,0

Tabela 15

Przyczyny odejścia pracowników (z własnej inicjatywy) z ankietowanych firm – według powiatów

Przyczyna odejścia pracowników	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Przechodzili do pracy w innych firmach w kraju	25	75,8	12	41,4	51	78,5	88	69,3
Wyjeżdżali do pracy za granicę	3	9,1	11	38,0	6	9,2	20	15,8
Odchodzili z pracy z innych przyczyn	5	15,1	3	10,3	7	10,8	15	11,8
Brak odpowiedzi	0	0	3	10,3	1	1,5	4	3,1
Ogółem	33	100,0	29	100,0	65	100,0	127	100,0

pracowników odnotowano w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – 69,6% i bardzo podobny w powiecie stołecznym – 67,9%, natomiast dużo niższy w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 50,7%.

Odsetek firm, które zatrudniły nowych pracowników jest największy w firmach przemysłowych – 71,0%, najmniejszy w branży pozostałe usługi – 60,8%. W budownictwie oraz w handlu i naprawach wynosi odpowiednio: 66,7% i 64,9%.

Nieco ponad połowa respondentów (52,0%) sygnalizuje problemy ze znalezieniem odpowiednich pracowników. Sytuacja na rynku pozyskiwania pracowników, w ocenie przedsiębiorstw, poprawia się. W poprzednim badaniu (trzecia edycja – listopad 2007 r.) odsetek ten wynosił 57,0%, natomiast w drugiej edycji badań – w maju 2007 r. wynosił 77,4%. Problem ze znalezieniem odpowiednich pracowników sygnalizuje najczęściej przedsiębiorców z powiatu stołecznego (55,5% respondentów), najmniej z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia (44,9%). Najsilniej problem ten dotyka firmy duże, zatrudniające od 250 pracowników (84,2% badanej populacji takich firm) oraz firmy średnie, zatrudniające od 50 do 249 pracowników (73,8%), najmniej odczuwalny jest wśród firm mikro, zatrudniających do 9 osób (33,1%). Wśród badanych branż największe problemy w tej dziedzinie mają firmy przemysłowe (61,3% respondentów), najmniejsze problemy występują w branży handel i naprawy (45,7% ankietowanych firm).

Podobnie jak w poprzednich badaniach główne przyczyny trudności ze znalezieniem odpowiednich pracowników respondenci upatrywali w: braku kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami (w opinii 73,4% respondentów), zbyt wygórowanych oczekiwaniach płacowych kandydatów (53,1%), braku kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości (27,3%) oraz emigracji zarobkowej pracowników (21,0%) – tabela 16.

Tabela 16

Przyczyny problemów ze znalezieniem pracowników w opinii pracodawców – według powiatów (respondenci mieli możliwość udzielenia od trzech odpowiedzi)

Powiat / Wyszczególnienie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami	25	69,4	24	77,4	56	73,7	105	73,4
Oczekiwania płacowe kandydatów były nie do przyjęcia	18	50,0	14	45,2	44	57,9	76	53,1
Trudne warunki pracy, których nie zaakceptowali kandydaci	5	13,9	3	9,7	9	11,8	17	11,9
Niechęć kandydatów do dalekich dojazdów do pracy	8	22,2	2	6,5	8	10,5	18	12,6
Emigracja zarobkowa pracowników	4	11,1	12	38,7	14	18,4	30	21,0
Brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości	11	30,6	10	32,3	18	23,7	39	27,3
Mała dyspozycyjność kandydatów.	1	2,8	1	3,2	6	7,9	8	5,6
Inne trudności	4	11,1	0	0	3	3,9	7	4,9
Liczba firm, które udzieliły odpowiedzi	36	X	31	X	76	X	143	X

Wzrasta znaczenie problemu braku kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości. Wskazało go 27,3% przedsiębiorców (w poprzedniej edycji badań o 13,0 pkt proc. mniej). O ile w poprzednim badaniu problem ten podnoszony był głównie w powiecie stołecznym, o tyle obecnie dotyczy wszystkich powiatów. Nadal w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia, w wielokrotnie większym stopniu niż w pozostałych powiatach, wskazywano na emigrację zarobkową pracowników – 38,7%.

6.2. Wakaty w przedsiębiorstwach

O wolnych miejscach pracy poinformowało 40,7% respondentów. Z każdym, kolejnym badaniem spada odsetek firm dysponujących wolnymi miejscami pracy (w porównaniu z badaniem z maja 2007 r. zmniejszył się o 11,1 pkt proc.).

Najwyższy odsetek podmiotów gospodarczych dysponujących wakacjami wystąpił w powiecie stołecznym – 46,7%, nieco niższy w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 42,0%, najniższy w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – 27,5% (tabela 17).

Łącznie badane firmy dysponowały 679 wakacjami. W poprzednim badaniu firmy poinformowały o 1 797 wakacjach. Tę różnicę tłumaczy fakt, iż kilka bardzo dużych firm, biorących udział w naszych badaniach, w ciągu ostatniego półrocza zatrudniło około 1 tys. nowych pracowników.

Najbardziej odczuwalny brak rąk do pracy dotyczy przedsiębiorstw z branży pozostałe usługi – 45,0%, najmniej odczuwalny jest w przemyśle – 29,0% (w poprzednim badaniu problem ten dotyczył 50,0% firm przemysłowych). W budownictwie oraz w handlu i naprawach problem ten występuje odpowiednio u 43,3% i 38,3% respondentów (tabela 18).

Tabela 17
Odsetek firm dysponujących wakacjami – według powiatów

Powiat	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
	(% wskazań)			
Data badania				
maj 2007 r.	51,8	47,1	54,1	51,8
listopad 2007 r.	42,6	32,4	47,8	42,6
maj 2008 r.	42,0	27,5	46,7	40,7

Tabela 18
Odsetek firm dysponujących wakacjami – według branż

Powiat	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	Ogółem
	(% wskazań)				
Data badania					
maj 2007 r.	52,8	69,2	46,0	51,6	51,8
listopad 2007 r.	50,0	40,6	41,6	41,7	42,6
maj 2008 r.	29,0	43,3	38,3	45,0	40,7

6.3. Zamiary przedsiębiorstw – plany zatrudnienia w perspektywie 6 miesięcy

Ponad połowa badanych przedsiębiorstw (58,6%) zamierza w ciągu najbliższego półrocza utrzymać liczbę pracowników zatrudnionych na umowę o pracę na tym samym poziomie, a 39,3% respondentów planuje w tym czasie zwiększyć ich liczbę. Najwyższy odsetek respondentów planujących wzrost zatrudnienia stanowią firmy małe i średnie (odpowiednio 48,9% i 45,2% wskazań), natomiast najniższy firmy duże oraz firmy mikro (odpowiednio 31,6% i 31,5% wskazań). Tylko 22,6% firm przemysłowych zamierza zwiększyć

Tabela 19

Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według powiatów

Prognoza	Powiat		Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Łatwiej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	4	5,8	8	11,6	15	10,9	27	9,8		
Stopień trudności znalezienia pracowników pozostanie bez zmian	25	36,2	30	43,5	57	41,6	112	40,7		
Trudniej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	21	30,4	21	30,4	28	20,4	70	25,5		
Liczmy się nawet z taką możliwością, że w ogóle nie znajdziemy potrzebnych nam pracowników	2	2,9	1	1,5	7	5,1	10	3,6		
Trudno powiedzieć	17	24,7	7	10,1	29	21,2	53	19,3		
Brak odpowiedzi	0	0	2	2,9	1	0,8	3	1,1		
Ogółem	69	100,0	69	100,0	137	100,0	275	100,0		

Tabela 20

Ocena przedsiębiorców na temat stopnia trudności znalezienia w najbliższym półroczu nowych pracowników – według branż

Prognoza	Branża		Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Łatwiej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	1	3,2	3	10,0	10	10,6	13	10,8	27	9,8		
Stopień trudności znalezienia pracowników pozostanie bez zmian	14	45,2	11	36,7	39	41,5	48	40,0	112	40,7		
Trudniej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku	6	19,3	9	30,0	24	25,5	31	25,8	70	25,5		
Liczmy się nawet z taką możliwością, że w ogóle nie znajdziemy potrzebnych nam pracowników	0	0,0	2	6,6	3	3,2	5	4,2	10	3,6		
Trudno powiedzieć	10	32,3	5	16,7	16	17,0	22	18,4	53	19,3		
Brak odpowiedzi	0	0,0	0	0,0	2	2,2	1	0,8	3	1,1		
Ogółem	31	100,0	30	100,0	94	100,0	120	100,0	275	100,0		

Tabela 21

Wynagrodzenie, jakie skłonne są zaoferować przedsiębiorstwa poszukiwanym pracownikom – według branż

Wyszczególnienie	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	Ogółem
	(% wskazań)				
Zdecydowanie niższe, niż oferowało w analogicznym okresie ubiegłego roku	0,0	0,0	0,0	0,0	0
Trochę niższe, niż oferowało w analogicznym okresie ubiegłego roku	0,0	0,0	0,0	1,0	0,5
Na zbliżonym poziomie	41,7	34,8	45,2	45,1	43,7
Trochę wyższe, niż oferowało w analogicznym okresie ubiegłego roku	41,7	60,9	34,3	42,1	41,4
Zdecydowanie wyższe, niż oferowało w analogicznym okresie ubiegłego roku	8,3	0,0	6,8	5,9	5,9
Brak odpowiedzi	8,3	4,3	13,7	5,9	8,5
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

szczy liczbę pracowników, odsetek firm z pozostałych branż mających takie plany jest zbliżony do średniej. Podział terytorialny nie różnicuje rozkładów odpowiedzi na ten temat. Średnio jedna firma zamierza przyjąć do pracy 11 osób.

Jedynie 6 badanych firm (2,2% ogółu) planuje zmniejszenie liczby pracowników zatrudnionych na umowę o pracę.

W porównaniu z poprzednimi badaniami zmniejsza się odsetek firm przekonanych, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy trudniej będzie znaleźć pracowników niż w ubiegłym roku (od 56,1% wskazań w drugiej edycji badań, 39,3% w trzeciej edycji, do 25,5% w bieżącej czwartej edycji). Dominuje przekonanie (40,7% wskazań), że stopień trudności znalezienia pracowników pozostanie bez zmian. Jedynie 3,6% respondentów uważa, że w ogóle nie znajdzie dodatkowych pracowników. Duży odsetek pracodawców nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie (tabela 19 i 20).

Ankietowani pracodawcy, planujący zatrudnienie nowych pracowników oraz informujący o wakatach, proponowali kandydatom do pracy wynagrodzenie na zbliżonym poziomie do oferowanego w analogicznym okresie ubiegłego roku (43,7% respondentów) lub trochę wyższe (41,4%). Zdecydowanie wyższe wynagrodzenie deklarowało 5,9% przedsiębiorców. Żaden pracodawca nie oferował wynagrodzenia zdecydowanie niższego niż przed rokiem. Zarówno na poziomie powiatów, jak i branż daje się zauważyć znaczne zróżnicowanie deklaracji dotyczących wynagrodzeń. Trochę wyższe lub zdecydowanie wyższe wynagrodzenie niż w ubiegłym roku deklaruje 51,0% respondentów z powiatu stołecznego, 47,0% respondentów z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia i 40,4% z powiatów o niskiej stopie bezrobocia. Najbardziej skłonne do zaoferowania poszukiwanym pracownikom wyższego wynagrodzenia są firmy budowlane (60,9%) oraz przemysłowe (50,0%), najmniej skłonne są firmy z branży handel i naprawy (41,1%) – tabela 21.

6.4. Przewidywane odejścia pracowników

Wzrasta optymizm badanych pracodawców co do przewidywanych odejść pracowników. Ponad połowa z nich (58,6%) nie obawia się, że pracownicy, na których pozostaniu

Tabela 22

Przewidywania przedsiębiorców na temat czy w ciągu najbliższych 6 miesięcy odejście z przedsiębiorstwa część pracowników, mimo iż firmie zależy na ich pozostaniu

Kategorie odpowiedzi	Data badania	Maj 2007 r.	Listopad 2007 r.	Maj 2008 r.
	(% wskazań)			
Tak		17,9	22,8	16,7
Nie		46,5	50,7	58,6
Brak zdania		35,6	26,5	24,7

im zależy odejść z firmy. Odmiennego zdania jest 16,7% ankietowanych firm, natomiast 24,7% respondentów nie ma zdania na ten temat (tabela 22).

Największy odsetek firm wyrażających obawy wystąpił w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (18,9%), w powiecie stołecznym (17,5%), najmniejszy w powiatach o niskiej stopie bezrobocia (13,0%). W obrębie branż najbardziej optymistyczne są przewidywania przedsiębiorstw z branży handel i naprawy (tylko 9,6% respondentów obawia się odejść pracowników, a 64,9% nie obawia się), natomiast najbardziej pesymistyczne są prognozy firm przemysłowych (22,6% ankietowanych wyraża taką obawę, a 58,1% nie).

Brak negatywnych skutków odejść pracowników na działalność przedsiębiorstwa przewiduje 30,4% przedsiębiorców. Według 10,9% pracodawców ewentualne odejścia pracowników będą miały duży negatywny wpływ na działalność firmy. Około połowa firm (41,3%) przypuszcza, że odejścia będą miały średni negatywny wpływ, natomiast 17,4% respondentów szacuje ten wpływ jako mały.

Zdaniem 26,1% ankietowanych przedsiębiorców, obawiających się odejść pracowników, będą one w dużym stopniu spowodowane emigracjami zarobkowymi, według 21,8% w stopniu średnim i według 19,6% respondentów w małym stopniu.

Jedna trzecia respondentów (32,6%) uważa, że przewidywane odejścia nie będą spowodowane emigracjami zarobkowymi.

6.5. Podsumowanie

W badanych podmiotach gospodarczych województwa mazowieckiego utrzymuje się umiarkowanie ożywiony ruch kadrowy. W połowie badanych firm miały miejsce odejścia pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, a w jednej czwartej firm zwolnienia. Ponad połowa respondentów zatrudniła nowych pracowników.

Połowa ankietowanych przedsiębiorstw ma problemy ze znalezieniem pracowników, chociaż sytuacja znacznie poprawiła się w ciągu ostatniego roku. Problem ten dotyczy wszystkich badanych powiatów i branż. Największy mają przedsiębiorstwa przemysłowe oraz firmy duże, zatrudniające od 250 osób i średnie, zatrudniające od 50 do 249 pracowników. Głównymi barierami są: brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami, zbyt wygórowane oczekiwania płacowe, brak kandydatów z odpowiednimi cechami osobowości oraz emigracja zarobkowa.

Zmniejsza się odsetek ankietowanych przedsiębiorstw planujących zwiększenie zatrudnienia na umowę o pracę oraz firm informujących o wakatach.

Problem wakujących miejsc pracy uległ największej zmianie w przemyśle. O połowę, w porównaniu z poprzednim badaniem, zmniejszyło się tam zapotrzebowanie na nowych pracowników. W pozostałych branżach zauważa się pewną stabilizację ruchów kadrowych.

7

Bezrobocie i bariery wzrostu zatrudnienia

7.1. Bezrobocie w opiniach pracodawców

Pracodawcy zapytani o swoje przewidywania na temat kształtowania się stopy bezrobocia w powiecie w najbliższym okresie, najczęściej – 38,6% – wskazywali na umiarkowany spadek bezrobocia (tabela 23). Głównie prognozowali tak pracodawcy z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 45,0% oraz firmy zatrudniające od 250 osób – 52,6%. Utrzymanie się stopy bezrobocia na dotychczasowym poziomie przewidywało 35,3% respondentów. Stabilizację bezrobocia wskazywali częściej przedsiębiorcy z powiatów o niskiej stopie bezrobocia – 46,5% oraz przedsiębiorstwa duże, zatrudniające od 250 pracowników – 42,1%.

W porównaniu z poprzednimi badaniami można zaobserwować zmniejszający się odsetek firm przewidujących spadek bezrobocia.

Odsetek firm prognozujących wzrost bezrobocia wyniósł 6,2% (w poprzedniej edycji odpowiedziało tak jedynie 1,5% respondentów). Wzrost liczby odpowiedzi przewidujących zwiększenie stopy bezrobocia wystąpił po raz pierwszy od półtora roku.

Przedsiębiorcy mający problemy ze znalezieniem pracowników jako główną ich przyczynę podali brak kandydatów z odpowiednimi kwalifikacjami (35,0% odpowiedzi). Zdaniem pracodawców jest to najważniejsza bariera wzrostu zatrudnienia.

Podobnie jak w przypadku poprzednich edycji badań część przedsiębiorców stwierdziła, że bezrobocia nie ma i każda chętna do pracy osoba może znaleźć zatrudnienie.

7.2. Bezrobocie w opiniach bezrobotnych

Zdecydowana większość bezrobotnych (67,0%) uważa, że trudno lub bardzo trudno jest znaleźć pracę w powiecie zamieszkania (tabela 24). Najczęściej sądzą tak ankietowani

Tabela 23

Przypuszczenia pracodawców na temat kształtowania się stopy bezrobocia w najbliższym okresie

Bezrobocie w powiecie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Znacznie się zmniejszy	1	1,4	3	4,3	11	8,0	15	5,4
Zmniejszy się umiarkowanie	22	31,9	31	45,0	53	38,7	106	38,6
Utrzyma się na dotychczasowym poziomie	32	46,5	26	37,7	39	28,5	97	35,3
Zwiększy się	3	4,3	4	5,8	10	7,3	17	6,2
Trudno powiedzieć	11	15,9	5	7,2	24	17,5	40	14,5
Ogółem	69	100,0	69	100,0	137	100,0	275	100,0

Tabela 24

Przyróższczenia bezrobotnych na temat możliwości znalezienia pracy w powiecie – według powiatu zamieszkania

Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Bardzo łatwo jest znaleźć pracę	7	6,5	3	2,8	1	2,7	11	4,4
Raczej łatwo jest znaleźć pracę	25	23,4	13	12,0	10	27,0	48	19,1
Raczej trudno jest znaleźć pracę	46	43,0	62	57,4	12	32,5	120	47,6
Bardzo trudno jest znaleźć pracę	18	16,8	22	20,4	9	24,3	49	19,4
Trudno powiedzieć	11	10,3	8	7,4	5	13,5	24	9,5
Ogółem	107	100,0	108	100,0	37	100,0	252	100,0

bezrobotni z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 77,8% oraz osoby przebywające na bezrobociu powyżej 12 miesięcy – 72,2% respondentów.

Bezrobotnych twierdzących, że łatwo jest znaleźć pracę było łącznie – 23,5% (w tym 4,4% twierdziło, że znaleźć pracę jest bardzo łatwo). Głównie uważały tak osoby przebywające na bezrobociu od 7 do 12 miesięcy – 41,7% ankietowanych.

Rozkład odpowiedzi bezrobotnych na to pytanie, w porównaniu z poprzednią edycją badań, zmienił się. Pomimo spadku stopy bezrobocia zwiększyła się liczba respondentów twierdzących, że trudno jest znaleźć pracę. W powiatach o wysokiej stopie bezrobocia 77,8% respondentów stwierdziło, że trudno jest znaleźć pracę (w poprzednim badaniu 60,7%).

Podobne tendencje, jak powyżej, zaobserwowaliśmy w odpowiedziach respondentów na pytanie o osobistą perspektywę znalezienia pracy na zasadzie umowy o pracę. Jedna trzecia respondentów (32,9%) przypuszczała, że znajdzie pracę w ciągu najbliższych 6 miesięcy i największy odsetek takich osób wystąpił w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 46,7%. Przeciwnego zdania było 29,8% ankietowanych bezrobotnych, największy odsetek wśród osób długotrwale bezrobotnych – 35,7% i z wykształceniem średnim – 35,5%.

W porównaniu z poprzednim badaniem nie zmienił się odsetek respondentów twierdzących, że znajdują pracę. Natomiast nieznacznie wzrosła liczba odpowiedzi negatywnych na temat własnej perspektywy znalezienia pracy (o 4,4 pkt proc.).

Podobnie jak w poprzedniej edycji badania większość bezrobotnych (52,7%) ocenia swoją sytuację życiową jako „taką sobie”. Najczęściej odpowiedź tę wybierali respondenci z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 61,5%. Jako dobrą lub bardzo dobrą swoją sytuację życiową oceniło 31,0% ankietowanych, najczęściej osoby ze średnim wykształceniem – 42,1%. Swoją sytuację życiową jako złą i bardzo złą postrzegało 16,3% respondentów, najczęściej odpowiadali tak bezrobotni z powiatu stołecznego – 24,3%. W porównaniu z poprzednią edycją badania polepszyła się ocena własnej sytuacji życiowej wśród bezrobotnych. Wzrosła liczba odpowiedzi oceniających swoją sytuację jako dobrą (31,0% obecnie, 24,6% w poprzednim badaniu) i zmniejszyła się liczba odpowiedzi oceniających własną sytuację życiową jako złą (o 7,1 pkt proc.).

Opinie bezrobotnych, w kwestii czy wszystkie osoby bezrobotne, które korzystają z zasiłków z urzędu pracy i pomocy społecznej słusznie ją otrzymują, są podzielone. Ponad jedna trzecia ankietowanych (34,1%) twierdziła, że nie wszystkim się należy taka pomoc. Najczęściej uważały tak osoby legitymujące się średnim wykształceniem – 42,1%. Tyle samo respondentów nie miało zdania w tej kwestii, natomiast 31,8% twierdziło, że wszyscy

Tabela 25

Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy Pana(i) zdaniem wszystkie osoby bezrobotne, które korzystają z zasiłków z urzędu pracy lub z ośrodka pomocy społecznej, słusznie ją otrzymują ?” – według powiatów

Powiaty / Odpowiedzi	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak	30	28,0	41	38,0	9	24,3	80	31,8
Nie	37	34,6	34	31,5	15	40,6	86	34,1
Nie mam zdania	40	37,4	33	30,5	13	35,1	86	34,1
Ogółem	107	100,0	108	100,0	37	100,0	252	100,0

korzystający z pomocy słusznie ją otrzymują. Najczęściej deklarowały tak osoby z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia (tabela 25).

W porównaniu z poprzednimi edycjami badań dalszemu zmniejszeniu uległ odsetek respondentów twierdzących, że wszystkim osobom pobierającym zasiłki pomoc ta się należy. W maju 2007 r. uważało tak 43,1% badanych, w listopadzie 2007 r. 35,5%. Obecnie po raz pierwszy liczba odpowiedzi negatywnych na to pytanie była większa od odpowiedzi pozytywnych.

Ankietowani bezrobotni, którzy twierdzili, że nie wszyscy otrzymujący pomoc społeczną słusznie ją pobierają, najczęściej uważali, że wiele osób pracuje „na czarno” – 41,5% odpowiedzi. Największy odsetek takich osób stanowili bezrobotni z wyższym wykształceniem – 58,3% oraz osoby mieszkające w powiecie stołecznym – 54,5%. Drugim powodem było złe wykorzystanie pomocy – 27,6%. Uważały tak głównie osoby długotrwale bezrobotne (33,8% odpowiedzi) oraz bezrobotni ze średnim wykształceniem (29,8% odpowiedzi).

Bezrobotni oszacowali, że spośród osób zarejestrowanych w urzędach pracy 41,2% pracuje zarobkowo. Stwierdzili tak głównie bezrobotni z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia – 46,0% respondentów.

Udział wśród bezrobotnych osób, które rejestrują się jako bezrobotne, chociaż nie zamierzają szukać ani podjąć legalnej pracy, bezrobotni oceniają średnio na 29,4%. Najwyższe szacunki podawali bezrobotni z powiatu stołecznego – 35,5%.

Głównymi przyczynami niepodjęcia legalnej pracy są kolejno: praca „na czarno”, rejestracja wyłącznie w celu nabycia ubezpieczeń, niechęć do pracy, optymalność korzystania z zasiłków, brak potrzebnych kwalifikacji (tabela 26).

Bezrobotni pytani o gotowość podjęcia pracy w ciągu najbliższego tygodnia, w większości (81,0% respondentów) deklarowali chęć podjęcia takiej pracy (w powiecie stołecznym 91,9% oraz 86,1% wśród osób przebywających na bezrobociu od 7 do 12 miesięcy). Najmniejszą gotowość do szybkiego podjęcia pracy deklarowały osoby z wyższym wykształceniem – 76,0% i bezrobotni zarejestrowani w powiatach o niskiej stopie bezrobocia – 76,6%. Wyniki te są zbliżone do uzyskanych w poprzedniej edycji badania.

Bezrobotni starają się poprawić swoją sytuację głównie poprzez: poszukiwanie pracy satysfakcjonującej finansowo – 57,4% respondentów, poszukiwanie jakiegokolwiek pracy – 38,9%, poszukiwanie pracy w swoim zawodzie – 37,1% oraz podejmowanie pracy dorywczej – 33,1% (w pytaniu tym respondent mógł wskazać nie więcej niż trzy kategorie odpowiedzi). W porównaniu z poprzednią edycją badania rynku pracy, wśród sposobów poprawy sytuacji życiowej bezrobotnych, wzrosło znaczenie poszukiwania pracy satysfakcjonującej finansowo oraz poszukiwania pracy w swoim zawodzie.

Tabela 26

Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Dlaczego niektóre osoby zarejestrowane w urzędach pracy nie podejmują legalnego zatrudnienia, chociaż istnieją możliwości jego znalezienia?” – według powiatów
(respondenci mieli możliwość udzielenia do trzech odpowiedzi)

Odpowiedzi	Powiaty		Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Dobrze radzą sobie finansowo bez stałej pracy	11	9,5	13	5,3	2	3,7	26	6,3		
Brak im zaradności, nie potrafią znaleźć pracy	11	9,5	16	6,6	3	5,5	30	7,3		
Opłaca się im korzystać z zasiłków	18	15,5	14	5,8	7	13,0	39	9,4		
Mogą liczyć na pomoc rodziny pracującej w kraju	9	7,8	4	1,6	4	7,4	17	4,1		
Mogą liczyć na pomoc rodziny pracującej za granicą	3	2,6	2	0,8	1	1,8	6	1,4		
Pracują na czarno	26	22,4	52	21,3	13	24,0	91	22,0		
Nie mają potrzebnych kwalifikacji	6	5,2	23	9,4	5	9,3	34	8,2		
Okresowo pracują za granicą	6	5,2	13	5,3	5	9,3	24	5,8		
Nie chcą lub nie mogą zmienić miejsca zamieszkania	0	0,0	1	0,4	2	3,7	3	0,7		
Są zarejestrowani wyłącznie w celu nabycia ubezpieczenia	17	14,5	55	22,6	7	13,0	79	19,1		
Nie chce im się pracować	9	7,8	49	20,1	5	9,3	63	15,2		
Inne powody	0	0,0	2	0,8	0	0,0	2	0,5		
Ogółem	116	100,0	244	100,0	54	100,0	414	100,0		

Ponad jedna trzecia (35,7%) ankietowanych bezrobotnych potwierdziła, że w okresie ostatnich 6 miesięcy Powiatowy Urząd Pracy przedstawił im ofertę pracy (w poprzednim badaniu 32,4%). Najczęściej wypowiadały się tak osoby z powiatu stołecznego – 64,9%. Spośród bezrobotnych, którzy otrzymali ofertę pracy 44,4% skontaktowało się z pracodawcą, ale nie zostało zatrudnionych, 28,9% skontaktowało się z pracodawcą, ale nie odpowiadała im ta praca, 16,7% nie zainteresowało się otrzymaną propozycją, 10,0% skontaktowało się z pracodawcą i pracowało przez krótki czas. Spośród osób, które skontaktowały się z pracodawcą, ale nie odpowiadała im ta praca, głównym powodem nie przyjęcia propozycji była zbyt niska płaca.

- W opinii bezrobotnych czynnikami najbardziej utrudniającymi znalezienie pracy są:
- brak satysfakcjonujących finansowo ofert pracy w pobliżu miejsca zamieszkania,
 - zbyt niskie zarobki oferowane przez pracodawców,
 - brak znajomości i „układów”,
 - wiek,
 - brak ofert pracy w pobliżu miejsca zamieszkania.

W porównaniu z poprzednią edycją badania, w której najważniejszym problemem według bezrobotnych był brak znajomości i „układów”, obecnie decydującą rolę odgrywają czynniki natury finansowej.

7.3. Podsumowanie

Według pracodawców stopa bezrobocia będzie nadal ulegała obniżeniu, jednak odsetek firm tak twierdzących, w porównaniu z poprzednim badaniem uległ zmniejszeniu.

Brak kandydatów do pracy posiadających odpowiednie kwalifikacje jest zdaniem pracodawców główną barierą wzrostu zatrudnienia.

Zwiększyła się liczba bezrobotnych twierdzących, że trudniej jest znaleźć pracę. Głównie stwierdzają tak bezrobotni z terenu powiatów o wysokiej stopie bezrobocia.

Coraz więcej bezrobotnych respondentów jest przekonanych, że nie wszystkie osoby pobierające zasiłki z urzędów pracy i ośrodków pomocy społecznej słusznie je otrzymują.

Głównymi powodami nie podejmowania legalnej pracy przez osoby zarejestrowane w urzędach pracy jest praca „na czarno”, rejestracja w celu nabycia ubezpieczenia oraz niechęć do pracy.

Zdaniem bezrobotnych, odmiennie niż pracodawców, głównym czynnikiem utrudniającym znalezienie pracy jest brak satysfakcjonujących ofert pracy i zbyt niskie zarobki oferowane przez pracodawców.

Załącznik 1

Halina Piotrowska

Rynek pracy w województwie mazowieckim i badanych powiatach (według danych statystycznych)

Województwo mazowieckie jest regionem o największych, przestrzennych dysproporcjach rozwoju społeczno – gospodarczego w Polsce. Można je podzielić na dwa obszary: metropolitalny warszawski – o najwyższym stopniu rozwoju gospodarczego w Polsce oraz pozostałą część województwa – charakteryzującą się wskaźnikami rozwoju ekonomicznego znacznie poniżej średniej krajowej.

W końcu maja 2008 r. w rejestrze REGON na Mazowszu zarejestrowanych było 636,1 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez rolników indywidualnych). W porównaniu ze stanem w końcu maja 2007 r. liczba podmiotów zwiększyła się o 3,5%.

W maju 2008 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim ukształtowało się na poziomie 1 297,2 tys. osób, tj. o 6,0% wyższym niż w maju 2007 r.

Na koniec marca 2008 r. w województwie mazowieckim w sektorze przedsiębiorstw pracowało 1 347,3 tys. osób, tj. o 6,2% więcej niż przed rokiem.

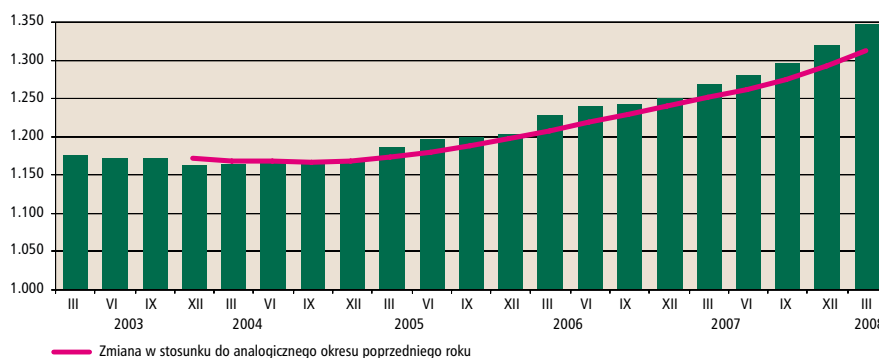
Na koniec maja 2008 r. liczba bezrobotnych na Mazowszu wynosiła 196,5 tys. osób, co stanowiło 12,9% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce. W stosunku do analogicznego okresu 2007 r. liczba bezrobotnych na Mazowszu spadła o 22,5%.

W okresie styczeń – maj 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowano 98,5 tys. osób (o 8,0% mniej niż przed rokiem). W ciągu tego okresu z ewidencji urzędów pracy wyrejestrowano 121,9 tys. osób (o 12,4% mniej niż w analogicznym okresie 2007 r.).

Spadek liczby bezrobotnych odnotowany został również w analizowanych powiatach. W ujęciu procentowym największy spadek miał miejsce w m.st. Warszawa (o 38,6%), najmniejszy (o 10,9%) w powiecie radomskim ziemskim (tabela 1).

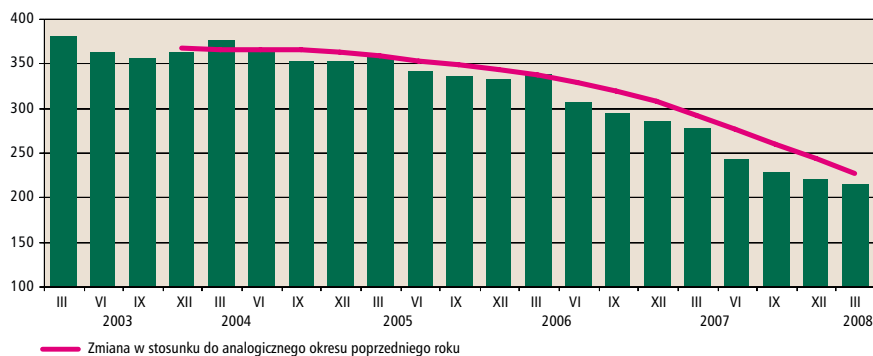
Wykres 1

Pracujący w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim (w tys. osób)



Źródło: „Biuletyn statystyczny województwa mazowieckiego” – Urząd Statystyczny w Warszawie.

Wykres 2
Bezrobotni w województwie mazowieckim (w tys. osób)



Źródło: „Biuletyn statystyczny województwa mazowieckiego” – Urząd Statystyczny w Warszawie.

Tabela 1
Liczba bezrobotnych

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych wg stanu na 31 V 2008 r. (w tys.)	Dynamika (w %)	
		31 V 2007 r. = 100	31 V 2006 r. = 100
Kraj	1 525,6	76,9	59,1
Województwo	196,5	77,5	62,3
Powiat grodziski	1,1	74,9	45,1
Powiat piaseczyński	3,1	80,7	61,3
Powiat radomski grodzki	18,7	85,9	72,6
Powiat radomski ziemski	14,1	89,1	77,9
M.st. Warszawa	26,5	61,4	48,1

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, „Bezrobocie rejestrowane w Polsce” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Tabela 2
Stopa bezrobocia

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia wg stanu na 31 V		
	2006 r.	2007 r.	2008 r.
Kraj	16,5	12,9	10,0
Województwo	13,1	10,5	8,2
Powiat grodziski	10,0	6,1	4,5
Powiat piaseczyński	8,9	6,6	5,2
Powiat radomski grodzki	26,9	23,4	20,7
Powiat radomski ziemski	32,4	29,2	26,5
M.st. Warszawa	5,2	4,0	2,4

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, „Bezrobocie rejestrowane w Polsce” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Tabela 3
Struktura bezrobotnych według wieku – stan na 31 III 2008 r.

Wyszczególnienie	Struktura bezrobotnych według wieku					
	do 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 59	60 - 64
Województwo						
a) w liczbach	36 614	61 295	40 586	54 376	17 255	4 294
b) wskaźnik struktury (w %)	17,1	28,6	18,9	25,4	8,0	2,0
Powiat grodzki						
a) w liczbach	206	335	218	295	142	40
b) wskaźnik struktury (w %)	16,7	27,1	17,6	23,9	11,5	3,2
Powiat piaseczyński						
a) w liczbach	414	839	548	884	346	115
b) wskaźnik struktury (w %)	13,2	26,7	17,4	28,1	11,0	3,7
Powiat radomski grodzki						
a) w liczbach	2 705	5 685	4 312	5 550	1 457	322
b) wskaźnik struktury (w %)	13,5	28,4	21,5	27,7	7,3	1,6
Powiat radomski ziemski						
a) w liczbach	2 745	4 577	3 231	3 354	786	174
b) wskaźnik struktury (w %)	18,5	30,8	21,7	22,6	5,3	1,2
M.st. Warszawa						
a) w liczbach	2 072	7 770	5 097	9 568	3 975	1 243
b) wskaźnik struktury (w %)	7,0	26,1	17,1	32,2	13,4	4,2

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie

Zarówno w województwie, jak i w badanych powiatach systematycznie spada stopa bezrobocia. Na koniec maja 2008 r. na Mazowszu wynosiła ona 8,2% i była niższa o 2,3 pkt proc. niż w analogicznym okresie 2007 r. Największy spadek stopy bezrobocia (po 2,7 pkt proc.) odnotowano w powiecie radomskim grodzkim i radomskim ziemskim – powiatach o wysokim bezrobociu. W porównaniu z majem 2006 r. największy spadek stopy bezrobocia (o 6,2 pkt proc.) odnotowano w powiecie radomskim grodzkim (tabela 2).

Najliczniejszą grupą wiekową bezrobotnych zarejestrowanych w końcu marca 2008 r. na Mazowszu były osoby w wieku od 25 do 34 lat, które stanowiły 28,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Najwyższy odsetek bezrobotnych w tym przedziale wiekowym (30,8%) występował w powiecie radomskim ziemskim, najniższy (26,1%) w m.st. Warszawa (tabela 3).

Problemem województwa jest również wysoki odsetek bezrobotnych powyżej 50 roku życia, który w marcu 2008 r. wynosił 23,5%, a w maju 2008 r. 24,1% ogółu bezrobotnych. Spośród badanych powiatów zjawisko to najsilniej dotyka Warszawę, gdzie osoby po 50 roku życia stanowiły w marcu 2008 r. 37,7% bezrobotnych, natomiast w maju 2008 r. 38,1%.

W strukturze bezrobotnych (według wykształcenia) przeważają osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (32,1% ogółu). Największy ich odsetek odnotowano w powiecie piaseczyńskim – 39,8%, najmniejszy w m.st. Warszawa – 26,5%. Wykształcenie poniżej średniego posiadało 61,3% ogółu bezrobotnych. Najmniej liczną populację bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 7,4% ogółu. Ich odsetek był najwyższy w m.st. Warszawa i wynosił 16,3% ogółu bezrobotnych (tabela 4).

Pod względem czasu pozostawiania bez pracy przeważały osoby o stażu bezrobotnego dłuższym niż 12 miesięcy. Stanowiły one 48,2% ogółu populacji. Najwyższy odsetek długotrwale bezrobotnych cechował powiat radomski grodzki – 55,4%, najniższy powiat grodzki – 18,5%. Liczną grupę stanowili również bezrobotni pozostający bez pracy przez okres do 6 miesięcy – 36,6%, przy czym w powiecie grodzkim ich odsetek był najwyższy i wynosił 63,8% (tabela 5).

Tabela 4
Struktura bezrobotnych według wykształcenia – stan na 31 III 2008 r.

Wyszczególnienie	Struktura bezrobotnych według wykształcenia				
	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
Województwo					
a) w liczbach	15 821	47 445	19 600	62 655	68 899
b) wskaźnik struktury (w %)	7,4	22,1	9,1	29,2	32,1
Powiat grodziski					
a) w liczbach	113	269	130	296	428
b) wskaźnik struktury (w %)	9,1	21,8	10,5	23,9	34,6
Powiat piaseczyński					
a) w liczbach	298	672	213	712	1 251
b) wskaźnik struktury (w %)	9,5	21,4	6,8	22,6	39,8
Powiat radomski grodzki					
a) w liczbach	1 691	4 181	1 871	5 906	6 382
b) wskaźnik struktury (w %)	8,4	20,9	9,3	29,5	31,9
Powiat radomski ziemski					
a) w liczbach	695	2 812	1 030	5 059	5 271
b) wskaźnik struktury (w %)	4,7	18,9	6,9	34,0	35,5
M.st. Warszawa					
a) w liczbach	4 857	8 289	3 070	5 637	7 872
b) wskaźnik struktury (w %)	16,3	27,9	10,3	19,0	26,5

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie

Tabela 5
Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy – stan na 31 III 2008 r.

Wyszczególnienie	Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy		
	do 6 miesięcy	od 7 do 12 miesięcy	ponad 12 miesięcy
Województwo			
a) w liczbach	78 461	32 561	103 398
b) wskaźnik struktury (w %)	36,6	15,2	48,2
Powiat grodziski			
a) w liczbach	788	219	229
b) wskaźnik struktury (w %)	63,8	17,7	18,5
Powiat piaseczyński			
a) w liczbach	1 287	543	1 316
b) wskaźnik struktury (w %)	40,9	17,3	41,8
Powiat radomski grodzki			
a) w liczbach	6 039	2 900	11 092
b) wskaźnik struktury (w %)	30,1	14,5	55,4
Powiat radomski ziemski			
a) w liczbach	4 393	2 311	8 163
b) wskaźnik struktury (w %)	29,5	15,5	54,9
M.st. Warszawa			
a) w liczbach	11 992	4 441	13 292
b) wskaźnik struktury (w %)	40,3	14,9	44,7

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie

W okresie I – V 2008 r. powiatowe urzędy pracy z Mazowsza pozyskały 56,5 tys. ofert pracy (o 2,8% więcej niż w analogicznym okresie 2007 r.). Oprócz m.st. Warszawa, gdzie liczba zgłoszonych ofert pracy wzrosła (o 11,5%), w pozostałych powiatach nastąpił jej spadek. Największy procentowy spadek liczby ofert pracy miał miejsce w powiecie grodziskim – o 23,1% (tabela 6).

Tabela 6
Oferty pracy zgłoszone do powiatowych urzędów pracy

Wyszczególnienie	Oferty pracy zgłoszone w okresie I – V 2008 r.	Dynamika (w %)	
		I – V 2007 r. = 100	I – V 2006 r. = 100
Województwo	56 529	102,8	127,6
Powiat grodziski	675	76,9	85,1
Powiat piaseczyński	1 733	97,7	122,6
Powiat radomski grodzki	2 447	88,7	106,6
Powiat radomski ziemski	2 183	95,2	96,9
M.st. Warszawa	16 088	111,5	170,5

Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim” – Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie

Załącznik 2

Halina Piotrowska

Charakterystyka próby badawczej pracodawców

Badania terenowe rynku pracy zostały przeprowadzone w pięciu powiatach województwa mazowieckiego: w powiatach o niskiej stopie bezrobocia, tj. w powiecie grodziskim i powiecie piaseczyńskim (stopy bezrobocia w maju 2008 r. wynosiły odpowiednio: 4,5% i 5,2%), powiatach o wysokiej stopie bezrobocia tj. w powiecie radomskim grodzkim i powiecie radomskim ziemskim (stopy bezrobocia – odpowiednio 20,7% i 26,5%) oraz w powiecie stołecznym – w m.st. Warszawa (2,4%).

Kryteriami doboru przedsiębiorstw w wybranych powiatach były: rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej (według klasyfikacji PKD) oraz wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwie.

Wielkość próby badawczej wyniosła 275 przedsiębiorstw, w tym 69 przedsiębiorstw (25,1%) pochodziło z powiatów o niskiej stopie bezrobocia, 69 przedsiębiorstw (25,1%) z powiatów o wysokiej stopie bezrobocia i 137 (49,8%) z powiatu stołecznego.

Pod względem rodzaju prowadzonej działalności próba badawcza przedsiębiorstw przedstawiała się następująco: z przemysłu 31 firm (11,3% populacji próby), z budownictwa 30 (10,9%), z handlu i napraw 94 (34,2%) oraz z pozostałych usług 120 (43,6%). Do pozostałych usług zaliczono usługi rynkowe obejmujące: „Hotele i restauracje”, „Transport, gospodarkę magazynową i łączność”, „Pośrednictwo finansowe”, „Obsługa nieruchomości, wynajem, naukę i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej” oraz „Pozostałą działalność usługową komunalną, społeczną i indywidualną”.

Próba przedsiębiorstw pod względem wielkości zatrudnienia miała następujący rozkład: 124 przedsiębiorstwa (45,1% próby) stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 1 do 9 pracowników, 90 (32,7%) firmy małe, zatrudniające od 10 do 49 pracowników, 42 (15,3%) przedsiębiorstwa średnie, zatrudniające od 50 do 249 osób i 19 (6,9%) firmy duże, liczące od 250 pracowników.

Na koniec 2007 r. zdecydowana większość badanych przedsiębiorstw (85,1%) osiągnęła zysk. Strata została odnotowana w 8,7% ankietowanych firm. Wynik finansowy w pobliżu zera zanotowało 6,2% przedsiębiorstw. Największy odsetek firm (87,0%), które wykazały zysk odnotowano w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia, a najwięcej firm, które poniosły stratę pochodziło z powiatu stołecznego (10,2%) – tabela 7.

Analizując badane firmy pod względem branży można zauważyć, że najwięcej firm osiągających zysk (91,5%) zajmowało się handlem i naprawami. Największy odsetek firm, które poniosły stratę odnotowano w firmach z przemysłu (12,9%) – tabela 8.

Rozpatrując badane przedsiębiorstwa pod względem liczby zatrudnionych, można zauważyć, że najwięcej firm, które odnotowały zysk (90,0%) to firmy zatrudniające od 10 do 49 pracowników. Wśród przedsiębiorstw odnotowujących stratę największy odsetek (15,8%) stanowiły firmy duże zatrudniające od 250 osób (tabela 9).

Na eksport kieruje swoje towary i usługi 16,0% ankietowanych przedsiębiorstw. Najwięcej eksportujących firm (21,7%) odnotowano w powiatach o niskiej stopie bezrobo-

Tabela 7

Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według powiatów

Wynik finansowy	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zysk	59	85,5	60	87,0	115	83,9	234	85,1
Strata	6	8,7	4	5,8	14	10,2	24	8,7
Wynik finansowy w pobliżu zera	4	5,8	5	7,2	8	5,9	17	6,2
Ogółem	69	100,0	69	100,0	137	100,0	275	100,0

Tabela 8

Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według branż

Wynik finansowy	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zysk	23	74,2	26	86,6	86	91,4	99	82,5	234	85,1
Strata	4	12,9	2	6,7	4	4,3	14	11,7	24	8,7
Wynik finansowy w pobliżu zera	4	12,9	2	6,7	4	4,3	7	5,8	17	6,2
Ogółem	31	100,0	30	100,0	94	100,0	120	100,0	275	100,0

Tabela 9

Rozkład odpowiedzi na temat wyniku finansowego – według wielkości zatrudnienia

Wynik finansowy	Liczba zatrudnionych		Do 9		Od 10 do 49		Od 50 do 249		250 i powyżej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Zysk	104	83,9	81	90,0	33	78,6	16	84,2	234	85,1		
Strata	9	7,2	6	6,7	6	14,3	3	15,8	24	8,7		
Wynik finansowy w pobliżu zera	11	8,9	3	3,3	3	7,1	0	0,0	17	6,2		
Ogółem	124	100,0	90	100,0	42	100,0	19	100,0	275	100,0		

Tabela 10

Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według powiatów

Eksport	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Firmy eksportujące	15	21,7	9	13,0	20	14,6	44	16,0
Firmy nieeksportujące	54	78,3	60	87,0	117	85,4	231	84,0
Ogółem	69	100,0	69	100,0	137	100,0	275	100,0

Tabela 11
Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według branż

Branża \ Eksport	Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Firmy eksportujące	14	45,2	1	3,3	17	18,1	12	10,0	44	16,0
Firmy nieeksportujące	17	54,8	29	96,7	77	81,9	108	90,0	231	84,0
Ogółem	31	100,0	30	100,0	94	100,0	120	100,0	275	100,0

Tabela 12
Rozkład odpowiedzi na temat eksportu – według wielkości zatrudnienia

Liczba zatrudnionych \ Eksport	Do 9		Od 10 do 49		Od 50 do 249		250 i powyżej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Firmy eksportujące	8	6,5	17	18,9	13	31,0	6	31,6	44	16,0
Firmy nieeksportujące	116	93,5	73	81,1	29	69,0	13	68,4	231	84,0
Ogółem	124	100,0	90	100,0	42	100,0	19	100,0	275	100,0

cia, najmniej (13,0%) w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia (tabela 10). Średnia wielkość sprzedaży kierowanej na eksport wyniosła 30,88%.

Analizując firmy, pod względem branży w jakiej działają, zauważa się, że najwięcej eksportujących firm odnotowano w przemyśle (45,2%), najmniej w budownictwie (3,3%), (tabela 11).

Największy odsetek firm eksportujących stanowią przedsiębiorstwa duże, zatrudniające od 250 pracowników (31,6%), najmniejszy stanowią mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników (6,5%), (tabela 12).

Średnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w ankietowanych przedsiębiorstwach, za ostatnie 12 miesięcy licząc od miesiąca poprzedzającego badanie, wyniosło 2 538 zł. Najwyższe (w wysokości 2 992 zł) otrzymywali pracownicy zatrudnieni w powiecie stołecznym, najniższe (1 696 zł) zatrudnieni w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia.

Analizując badane przedsiębiorstwa pod względem branży odnotowano, że najwyższe średnie wynagrodzenie brutto (w wysokości 2 616 zł) wypłacano pracownikom zatrudnionym w handlu i naprawach, najniższe (2 457 zł) zatrudnionym w budownictwie.

Najwyższe średnie wynagrodzenie w wysokości 3 434 zł oferowały przedsiębiorstwa zatrudniające od 50 do 249 osób. Najniższe średnie wynagrodzenie oferowane pracownikom w wysokości 1 840 zł wykazały mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników.

Załącznik 3

Grażyna Gawryszewska

Charakterystyka próby badawczej bezrobotnych

Badaniami zostali objęci bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy w pięciu wytypowanych powiatach: powiecie grodziskim i piaseczyńskim, reprezentującymi grupę powiatów o niskiej stopie bezrobocia (odpowiednio 4,5% i 5,2%), powiecie radomskim grodzkim (m. Radom) i powiecie radomskim ziemskim, reprezentującymi powiaty o wysokiej stopie bezrobocia (odpowiednio 20,7% i 26,5%) oraz w m.st. Warszawa, charakteryzującym się najniższym bezrobociem na Mazowszu (2,4%).

Próba liczyła 252 bezrobotnych, w tym: w m.st. Warszawa 37 (14,7% ogółu), w powiatach: grodziskim i piaseczyńskim – 107 (42,5%) oraz w powiatach radomskich: grodzkim i ziemskim – 108 (42,8%).

Dobór próby miał charakter celowo – warstwowy. Reprezentowane były trzy podstawowe kategorie bezrobotnych, które zostały wyodrębnione ze względu na okres pozostawania bez pracy: do 6 miesięcy, od 7 do 12 miesięcy oraz 13 miesięcy i więcej (długotrwale bezrobotni). Połowę ankietowanych stanowiły osoby mające status bezrobotnego 13 miesięcy i więcej. W drugiej kolejności znajdowała się grupa bezrobotnych pozostających bez

Tabela 13
Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według okresu pozostawania na bezrobociu – w poszczególnych powiatach

Powiaty / Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Cała próba badawcza	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Do 6 m-cy	39	36,5	39	36,1	12	32,4	90	35,7
Od 7 do 12 m-cy	15	14,0	15	13,9	6	16,2	36	14,3
13 m-cy i więcej	53	49,5	54	50,0	19	51,4	126	50,0
Ogółem	107	100,0	108	100,0	37	100,0	252	100,0

Tabela 14
Bezrobotni objęci badaniami ankietowymi według wykształcenia – w poszczególnych powiatach

Powiaty / Kategorie	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Cała próba badawcza	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wyższe	11	10,3	11	10,2	3	8,1	25	9,9
Średnie	32	29,9	32	29,6	12	32,4	76	30,2
Zasadnicze zawodowe	64	59,8	65	60,2	22	59,5	151	59,9
Ogółem	107	100,0	108	100,0	37	100,0	252	100,0

Tabela 15
Struktura wieku bezrobotnych objętych badaniami

Wiek	Liczba odpowiedzi	% wskazań
19-24	44	17,4
25-34	68	27,0
35-44	53	21,0
45-54	68	27,0
55-59	15	6,0
60 i więcej	4	1,6
Ogółem	252	100,0

Tabela 16
Łączne dochody netto gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych w kwietniu 2008 r.

Łączne dochody gospodarstwa domowego (w zł)	Liczba odpowiedzi	% wskazań
0 – 500	8	3,2
501 – 1 000	38	15,1
1 001 – 2 000	102	40,5
2 001 – 3 000	57	22,6
3 001 – 4 000	21	8,3
4 001 – 5 000	11	4,3
Powyżej 5 000	27	9,1
Brak odpowiedzi	17	5,7
Ogółem	252	100,0

pracy do 6 miesięcy (35,7%). Najmniej liczną grupą bezrobotnych były osoby pozostające na bezrobociu od 7 do 12 miesięcy – 14,3% ankietowanych (tabela 13).

Drugim kryterium doboru próby brany pod uwagę było wykształcenie. Wśród badanych bezrobotnych najliczniejszą grupą są bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym (59,9%). Najmniej ankietowanych (9,9%) znalazło się w grupie posiadającej wykształcenie wyższe (tabela 14).

Najliczniejszymi grupami wiekowymi wśród bezrobotnych były osoby pomiędzy 25 a 34 rokiem życia oraz pomiędzy 45 a 54 rokiem życia – po 27,0% ankietowanych, najmniej liczną osoby powyżej 60 lat – 1,6% (tabela 15).

Kobiety stanowiły 55,2% ogółu respondentów, mężczyźni 44,8%.

Zdecydowana większość respondentów (92,1%) to członkowie wieloosobowych gospodarstw domowych. Gospodarstwa domowe połowy badanych bezrobotnych liczyły 4 i więcej osób, natomiast gospodarstwa 2-3-osobowe stanowiły 42,1%.

Przeciętne deklarowane łączne dochody netto gospodarstw domowych respondentów wynosiły 2 299 zł (po odjęciu odpowiedzi skrajnych 2 206 zł).

Tabela 17
Źródła dochodów gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych
(respondent mógł udzielić dowolnej liczby odpowiedzi)

Źródła dochodów	Liczba odpowiedzi	% wskazań	% bezrobotnych, którzy zaznaczyli tę odpowiedź
Emerytura	46	9,80	18,3
Renta inwalidzka, renta rodzinna	22	4,70	8,8
Zasiłek z pomocy społecznej w kraju	36	7,70	14,3
Zasiłek z pomocy społecznej za granicą	0	0,00	0,0
Zasiłek dla bezrobotnych w kraju	55	11,70	21,9
Zasiłek dla bezrobotnych za granicą	2	0,40	0,8
Alimenty	8	1,70	3,2
Wynagrodzenie za stałą pracę w kraju	132	28,20	52,6
Wynagrodzenie za stałą pracę za granicą	7	1,50	2,8
Wynagrodzenie za pracę dorywczą w kraju	77	16,40	30,7
Wynagrodzenie za pracę dorywczą za granicą	8	1,70	3,2
Dochody z prowadzonej działalności gospodarczej w kraju	12	2,60	4,8
Dochody z prowadzonej działalności gospodarczej za granicą	1	0,20	0,4
Dochody z gospodarstwa rolnego	15	3,20	6,0
Stypendium	26	5,50	10,4
Inne dochody	22	4,70	8,8
Ogółem	469	100,0	X

Największy odsetek ankietowanych bezrobotnych (40,5%) deklarował dochody gospodarstwa domowego nieprzekraczające 2 000 zł. Dość znaczny odsetek pytanym (18,3%) deklarował dochody gospodarstwa domowego nieprzekraczające 1 000 zł (tabela 16).

Podstawowym źródłem dochodu gospodarstw domowych ankietowanych bezrobotnych jest wynagrodzenie za stałą pracę (52,6%). W dalszej kolejności dochody gospodarstw domowych pochodzą z pracy dorywczej (30,7%), zasiłku dla bezrobotnych w kraju (21,9%) i emerytury (18,3%) – tabela 17.

Jedynie 3,8% tzw. głównych żywicieli rodzin respondentów przebywa w celach zarobkowych za granicą (najwięcej osób w Niemczech). Natomiast blisko jedna trzecia ankietowanych (31,3%) deklaruje, że za granicą pracują inni członkowie ich rodzin, głównie w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Irlandii i Holandii (odpowiednio: 26, 19, 18, 15 odpowiedzi wielokrotnego wyboru).

Podstawowym źródłem osobistych dochodów ankietowanych bezrobotnych jest zasiłek dla bezrobotnych w kraju (dla 34,0% ankietowanych) oraz wynagrodzenie za pracę dorywczą (dla 31,6%). Brak dochodów osobistych zadeklarowało 20,8% bezrobotnych respondentów, z zasiłków socjalnych korzysta 8,8% ankietowanych, natomiast pracę subdywaną wykonywało 8,4% (tabela 18).

Osobą utrzymującą gospodarstwo domowe bezrobotnego jest głównie współmałżonek (45,2% wskazań) lub rodzice (30,2% wskazań). Na trzecim miejscu pod tym względem plasuje się sam bezrobotny respondent (17,0% wskazań) – tabela 19.

Tabela 18

Źródła osobistych dochodów ankietowanych bezrobotnych od dnia ostatniej rejestracji w urzędzie pracy (respondent mógł udzielić dowolnej liczby odpowiedzi)

Źródła dochodów	Liczba odpowiedzi	% wskazań	% bezrobotnych, którzy zaznaczyli tę odpowiedź
Zasilek dla bezrobotnych	85	28,9	34,0
Zasilek socjalny	22	7,5	8,8
Dofinansowanie czynszu	2	0,7	0,8
Wynagrodzenie za pracę stałą	6	2,0	2,4
Wynagrodzenie za prace dorywcze	79	26,9	31,6
Wynagrodzenie za pracę niesubsydiowaną (np. sezonową)	7	2,4	2,8
Wynagrodzenie za pracę subsydiowaną (np.: staż, przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne, dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej)	21	7,1	8,4
Brak dochodów	52	17,7	20,8
Inne	20	6,8	8,0
Ogółem	294	100,0	X

Tabela 19

Osoby w największym stopniu utrzymujące gospodarstwo domowe ankietowanych bezrobotnych

Kategoria	Liczba odpowiedzi	% wskazań
Bezrobotny respondent	43	17,0
Współmałżonek	114	45,2
Dzieci	7	2,8
Rodzice	76	30,2
Rodzeństwo	7	2,8
Dziadkowie	1	0,4
Krewni, powinowaci	1	0,4
Inne osoby	3	1,2
Ogółem	252	100,0

Załącznik 4

Alicja Konopacka

Ceny i marże na sprzedaży towarów i usług

Ceny

Utrzymanie się cen produktów lub usług (stanowiących podstawowy przedmiot działalności przedsiębiorstwa) na dotychczasowym poziomie, w okresie najbliższych 6 miesięcy, przewiduje 46,2% ankietowanych pracodawców. Najwięcej wskazań, wśród respondentów, którzy spodziewają się stabilizacji cen produktów lub usług na dotychczasowym poziomie, odnotowano w przemyśle – 61,3%.

Wzrost cen (średnio o 9,5%) prognozuje 35,3% respondentów, przy czym najczęściej wzrost przewidują firmy budowlane oraz z branży handel i naprawy (odpowiednio: 40,0% i 40,4%). W poprzedniej edycji badań wzrost cen przewidywało 41,2% firm.

Tabela 20
Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według branż

Branża	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Pozostałe usługi	Ogółem
	(% wskazań)				
Przewidywane kształtowanie się cen					
Wzrosną	22,6	40,0	40,4	33,3	35,3
Nie zmienią się	61,3	53,3	38,3	46,7	46,2
Spadną	6,4	0	6,4	2,5	4,0
Trudno powiedzieć	9,7	6,7	14,9	17,5	14,5
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 21
Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według powiatów

Powiaty	Powiaty o niskiej stopie bezrobocia	Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia	Powiat stołeczny	Ogółem
	(% wskazań)			
Przewidywane kształtowanie się cen				
Wzrosną	31,9	43,5	32,8	35,3
Nie zmienią się	44,9	43,5	48,2	46,2
Spadną	4,4	2,9	4,4	4,0
Trudno powiedzieć	18,8	10,1	14,6	14,5
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 22

Prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy – według wielkości zatrudnienia

Przewidywane kształtowanie się cen	Liczba zatrudnionych				
	Do 9	Od 10 do 49	Od 50 do 249	250 i powyżej	Ogółem
	(% wskazań)				
Wzrosną	39,5	35,6	31,0	15,8	35,3
Nie zmienią się	36,3	51,1	47,6	84,2	46,2
Spadną	4,0	5,6	2,4	0	4,0
Trudno powiedzieć	20,2	7,8	19,0	0	14,5
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Na największy średni wzrost cen (w przedziale 10,4% – 10,6%) wskazują przedsiębiorstwa małe, zatrudniające od 10 do 49 osób, firmy budowlane oraz przedsiębiorcy z powiatu stołecznego.

Spadek cen przewiduje 4,0% przedsiębiorców, natomiast nie ma zdania na ten temat 14,5% ankietowanych. Szczegółowe prognozy dotyczące kształtowania się cen produktów i usług w okresie najbliższych 6 miesięcy przedstawiają tabele 20, 21 i 22.

Powodem prognozowanego wzrostu cen produktów lub usług, będących podstawowym przedmiotem działalności respondentów, jest w ich opinii przede wszystkim wzrost pozostałych kosztów produkcji (np. surowców, energii) – 40,7% wskazań (spadek w stosunku do poprzedniej edycji badań o 1,1 pkt proc.) Na drugiej pozycji ankietowani wymieniają wzrost kosztów pracy – 30,5% wskazań (spadek o 2,3 pkt proc.). Blisko co piąty respondent (17,5%) podnoszący ceny swoich produktów i usług stwierdził, że podnosi ceny w przypadku gdy inne firmy w regionie lub branży je podwyższają.

Przedsiębiorstwa, które prognozują spadek cen, jako główne tego przyczyny wymieniają wzmożoną konkurencję ze strony produktów krajowych (72,7% respondentów) oraz wzmożoną konkurencję ze strony produktów z importu (45,5%).

Marże na sprzedaży towarów i usług

Ponad połowa ankietowanych przedsiębiorstw (64,7%) przewiduje utrzymanie się marży na sprzedaży swoich towarów i usług w ciągu najbliższych 6 miesięcy na dotychczasowym poziomie, 14,2% uważa, że nastąpi spadek marży i tyle samo firm wskazuje na jej wzrost. W stosunku do poprzedniego badania o 7,3 pkt proc. wzrosła liczba przedsiębiorstw, które prognozują stabilizację marży.

Większość firm z powiatów o niskiej stopie bezrobocia (73,9%) prognozuje utrzymanie się marży na sprzedaży swoich towarów i usług na dotychczasowym poziomie. W powiecie stołecznym stabilizację marży przewiduje 64,2% respondentów, natomiast w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia – 56,6% (tabela 23).

Podział ma branże nie różnicuje w znaczącym stopniu odpowiedzi na temat marży. Znaczne różnice występują w odpowiedziach dotyczących spadków wysokości marży. Trzykrotnie częściej prognozują spadek marży firmy małe i mikro (odpowiednio: 16,7% i 16,1% wskazań) niż duże (5,3% odpowiedzi). Świadczyć to może o silnej konkurencji w sektorze małych firm (tabela 24 i 25).

Tabela 23

Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według powiatów

Prognozy	Powiaty		Powiaty o niskiej stopie bezrobocia		Powiaty o wysokiej stopie bezrobocia		Powiat stołeczny		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Spadek marży	8	11,6	13	18,8	18	13,1	39	14,2		
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie	51	73,9	39	56,6	88	64,2	178	64,7		
Wzrost marży	7	10,1	13	18,8	19	13,9	39	14,2		
Trudno powiedzieć	3	4,4	4	5,8	12	8,8	19	6,9		
Ogółem	69	100,0	69	100,0	137	100,0	275	100,0		

Tabela 24

Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według branż

Prognozy	Branża		Przemysł		Budownictwo		Handel i naprawy		Pozostałe usługi		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Spadek marży	4	12,9	3	10,0	15	16,0	17	14,1	39	14,2		
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie	22	71,0	19	63,3	62	66,0	75	62,5	178	64,7		
Wzrost marży	4	12,9	5	16,7	10	10,6	20	16,7	39	14,2		
Trudno powiedzieć	1	3,2	3	10,0	7	7,4	8	6,7	19	6,9		
Ogółem	31	100,0	30	100,0	94	100,0	120	100,0	275	100,0		

Tabela 25

Prognozy dotyczące kształtowania się marży na sprzedaży towarów i usług – według wielkości zatrudnienia w przedsiębiorstwie

Prognozy	Liczba zatrudnionych		Do 9		Od 10 do 49		Od 50 do 249		250 i powyżej		Ogółem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Spadek marży	20	16,1	15	16,7	3	7,1	1	5,3	39	14,2		
Utrzymanie się marży na dotychczasowym poziomie	76	61,3	59	65,6	29	69,1	14	73,7	178	64,7		
Wzrost marży	17	13,7	11	12,2	7	16,7	4	21,1	39	14,2		
Trudno powiedzieć	11	8,9	5a	5,5	3	7,1	0	0	19	6,9		
Ogółem	124	100,0	90	100,0	42	100,0	19	100,0	275	100,0		